


Samen groeien naar de toekomst

Coalitieakkoord Alphen aan den Rijn 2026 – 2030








Alphen aan den Rijn

Inhoudsopgave

Voorwoord 5

1. Inleiding **6**
1.1 Groeien naar de toekomst 6
1.2 Onze ambitie voor de komende jaren 6
1.3 Samen doen wat er echt toe doet 7

2. Hoe we willen besturen **8**
2.1 Onze bestuursstijl: betrokken en dichtbij 8
2.2. Onze opstelling: zelfbewust, verantwoordelijk en slagvaardig 8
2.3 Leidende principes 9

3. Fysieke groei **11**
3.1 Bewust groeien, samen bouwen 11
3.2 Onze keuzes 11
3.2.1 Versnellen van woningbouw 11
3.2.2 Grote gebiedsontwikkelingen zorgvuldig doorzetten 12
3.2.3 Sturen op een evenwichtige woningmix 13
3.2.4 Maatschappelijke voorzieningen borgen 14
3.2.5 Creatief en multifunctioneel ruimtegebruik 15
3.2.6 Regie, samenwerking en grondbeleid 16

4. Dagelijkse leefwereld **17**
4.1 Dichtbij, toegankelijk en van iedereen 17
4.2 Onze keuzes 17
4.2.1 Bereikbaarheid, mobiliteit en parkeren 17
4.2.2 Integrale, veilige en toekomstbestendige openbare ruimte 19
4.2.3 Veilig en vertrouwd leven 20
4.2.4 Groen, water en bodem sturend 21
4.2.5 Samen werken aan een toekomstbestendige leefomgeving 23
4.2.6 Samen zorgen voor dierenwelzijn 24
4.2.7 Versterken van identiteit door behoud én benutting van materieel en immaterieel erfgoed 24
4.2.8 Gebieds- en wijkgericht werken 25

5. Samenleven en gezondheid **26**
5.1 De samenleving aan zet 26
5.2 Onze keuzes 27
5.2.1 Sociale Basis en preventie 27
5.2.2 Meedoen via de participatiewet 29
5.2.3 Financiële bestaanszekerheid 30
5.2.4 Gezondheid 31
5.2.5 Maatschappelijke ondersteuning 32
5.2.6 Verbeteren toegang en dienstverlening en betaalbaarheid stelsel 33

5.2.7 Toegankelijkheid en inclusie 34
5.2.8 Sporten en bewegen 35
5.2.9 Cultuur 36
5.2.10 Versterken van sociale samenhang door ontmoeting en evenementen 37

6. Jeugd en talentontwikkeling 39
6.1 Kansen voor ieder kind 39
6.2 Onze keuzes 40
6.2.1 Voorafgaand aan school 40
6.2.2 Leren, ontwikkelen en schoolgebouwen 41
6.2.3 Je stem laten horen 42
6.2.4 Jeugdhulp: sterke ketens, waardevolle netwerken, passende antwoorden 43

7. Economie en transitie 45
7.1 Duurzaam groeien, lokaal versterken 45
7.2 Onze keuzes 45
7.2.1 Ruimte voor economie: slimmer benutten en vernieuwen 45
7.2.2 Een sterk ondernemersklimaat en MKB 47
7.2.3 Sturen op arbeidsmarkt, onderwijs en talentontwikkeling 47
7.2.4 Energie en netcongestie 49
7.2.5 Greenport Boskoop 50
7.2.6 Recreatie en toerisme en regionale positionering 51
7.2.7 Vitaal buitengebied 53

8. Financiën en uitvoeringskracht 54
8.1 Realisme met perspectief 54
8.2 Onze keuzes 56
8.2.1 Naar een hoopvol en realistisch financieel perspectief 56
8.2.2 Organisatie van de toekomst 58
8.2.3 Samenwerking met inwoners en ondernemers 58
8.2.4 Dienstverlening en verminderen van regeldruk 59
8.2.5 Datagedreven en informatiegestuurd werken 60

Dankwoord 61

Het wethoudersteam 62



Voorwoord

Alphen aan den Rijn draait om de mensen die hier wonen, werken, zorgen, ondernemen en samen leven. In de wijken, dorpen en het buitengebied maken zij elke dag het verschil. Voor zichzelf en voor elkaar. Hun dagelijks leven, hun kansen en hun toekomst staan voor ons centraal. Daarom begint ons coalitieakkoord niet bij systemen of plannen, maar bij de vraag wat inwoners en ondernemers nodig hebben om goed te kunnen leven. Nu en in de toekomst.

Alphen aan den Rijn staat niet stil. We groeien in aantal inwoners, in ambities en in de opgaven die voor ons liggen. Die groei zien we niet als iets dat ons overkomt, maar als een kans om onze gemeente bewuster, sterker en toekomstbestendiger vorm te geven. Met dit coalitieakkoord kiezen we voor een heldere koers: groeien met oog voor kwaliteit van leven. Brede welvaart is daarbij ons kompas. Het helpt ons om verder te kijken dan de korte termijn en om steeds opnieuw de vraag te stellen: draagt wat we doen bij aan een gemeente waarin mensen prettig leven, nu en later?

De afgelopen jaren hebben laten zien dat dit vraagt om scherpte in keuzes en focus in uitvoering. De gemeentelijke portemonnee is niet zo dik als gehoopt. Daarom richten we ons op wat er echt toe doet. Minder versnippering, meer samenhang. Minder plannen om het plannen en meer zichtbare resultaten in de leefomgeving van onze inwoners. Minder bestuurlijke drukte en meer betekenisvolle samenwerkingen. We bouwen daarbij voort op wat Alphen aan den Rijn sterk maakt: betrokken inwoners, krachtige gemeenschappen en een unieke combinatie van stad, dorpen en groen buitengebied. Die basis geeft vertrouwen om vooruit te kijken.

Met realisme, ambitie en beide voeten op de grond werken we de komende jaren stap voor stap aan een gemeente die klaar is voor de toekomst – een Alphen aan den Rijn waar groei en kwaliteit hand in hand gaan.







André de Jeu	**Frans Langerak**	**Jeroen van Gool**	**Jose Huls**	**Kirsti van Dam**
Formateur	Nieuw Elan	CDA	PRO Alphen	D66

1. Inleiding

1.1 Groeien naar de toekomst

We zijn trots op Alphen aan den Rijn en op onze unieke combinatie van stad, dorpen en buitengebied, van Boskoop en Benthuizen tot Aarlanderveen, Zwammerdam, Koudekerk aan den Rijn, Hazerswoude-Dorp en Hazerswoude-Rijndijk. Onze samenleving is in beweging en onze gemeente groeit naar ongeveer 140.000 inwoners in 2040. We willen ervoor zorgen dat die groei samengaat met brede welvaart voor iedereen. Daarmee bedoelen we dat we niet alleen kijken naar geld of economische groei, maar vooral naar de vraag hoe het echt gaat met mensen, wijken, dorpen, bedrijven en onze leefomgeving.

De wereld is complex en maakt grote veranderingen door. Schaarste aan mensen, middelen en ruimte, druk op de woningmarkt en energievoorziening, veranderingen op de arbeidsmarkt, stijging van de kosten van levensonderhoud en toenemende polarisatie raken ook onze gemeente en onze inwoners. Dat vraagt om een gemeentebestuur dat met lef en hoop richting geeft, keuzes durft te maken en een heldere koers uitzet richting de toekomst.

Onze coalitie neemt die verantwoordelijkheid. We gaan doen wat nodig is om Alphen aan den Rijn stap voor stap voor te bereiden op 2040: realistisch, betrouwbaar en samen met inwoners, ondernemers en maatschappelijke partners. Met oog voor de menselijke maat, de identiteit van onze gemeente en de kwaliteiten van stad, dorpen en buitengebied werken we aan een gemeente die doet wat werkt en belooft wat ze waar kan maken. In dit coalitieakkoord doen we een aantal richtinggevende uitspraken die daarbij gaan helpen. Vanuit een hoopvol perspectief, met opgeheven hoofd bewegen we met elkaar naar de toekomst!



1.2 Onze ambitie voor de komende jaren

De groei naar de toekomst is een pad vol afhankelijkheden en er zijn veel factoren waar we geen invloed op hebben. Het is belangrijk om ervoor te zorgen dat de besluiten en bewegingen van anderen ons niet overkomen. Daarom gaan we invulling geven aan een aantal grote vragen, zoals: wat voor gemeente willen we zijn, wat moeten we daarvoor als gemeente doen en hoe vertaalt zich dat naar de inzet van onze mensen en middelen? Het zijn dilemma's waar we in deze coalitieperiode een zelfbewust en krachtig antwoord op gaan geven. Daarbij hebben we oog voor de verschillen én kwaliteiten van onze dorpen, zoals de sierteelt in Boskoop, de gemeenschapskracht in Aarlanderveen en Zwammerdam en de woon- en

leefkwaliteit in dorpen als Benthuizen, Koudekerk aan den Rijn, Hazerswoude-Dorp en Hazerswoude-Rijndijk.

Met dit akkoord leggen we een ambitie neer voor de komende vier jaar die gaat over groeien, over samenhang aanbrengen, over het verbeteren van dienstverlening en over dingen afmaken. Maar het gaat ook over het positioneren van onze gemeente als grote speler in de regio, bij de provincie en bij het Rijk. Bovenal gaat het akkoord over actief de samenleving betrekken, over zichtbaar zijn en de goede dingen doen op de juiste plek. Daarbij kijken we niet alleen naar wat de inwoners ervan merken in hun dagelijks leven, maar ook naar wat onze keuzes betekenen voor later. Dit vraagt om bestuur dat verder kijkt dan de korte termijn en maatschappelijke vraagstukken in samenhang oppakt. We kiezen daarbij niet voor steeds meer beleid, maar voor betere uitvoering, duidelijke prioriteiten en meer samenhang tussen de opgaven. Alleen zo blijven we in staat om te realiseren wat we beloven. Daar hoort bij dat we de voortgang van dit akkoord actief monitoren en bijsturen waar nodig is.



1.3 Samen doen wat er echt toe doet

Als coalitie weten we dat we de grote vraagstukken van deze tijd niet alleen aankunnen en willen we midden in de samenleving staan. We willen verschillen overbruggen en voortbouwen op de kracht van onze gemeenschap. Daarom hebben we actief geluisterd naar partners in de stad en de dorpen én naar andere fracties in de gemeenteraad. De belangrijkste rode draden uit deze gesprekken, zoals versterking van bestuurskracht, betere participatie, focus in opgaven en een open bestuurscultuur, zijn verwerkt in dit coalitieakkoord.

Met dit coalitieakkoord slaan we een nieuwe weg in: samen maken we de gemeente. We danken iedereen voor de constructieve bijdragen en kijken uit naar de gezamenlijke uitvoering van deze koers, voor een sterk, menselijk en toekomstbestendig Alphen aan den Rijn.

> **Daarom hebben we actief geluisterd naar partners in de stad en de dorpen en naar andere fracties in de gemeenteraad.**

2. Hoe we willen besturen

2.1 Onze bestuursstijl: betrokken en dichtbij

Alphen aan den Rijn heeft een diverse en veerkrachtige samenleving met veel ondernemerszin. Waarin mensen zich in de eerste plaats verbonden voelen met hun wijk of dorp. We hebben soms het dorpse van elkaar kennen, maar we zijn ons er ook steeds bewuster van dat we een grote gemeente zijn. Groot genoeg om de schouders te zetten onder de vraagstukken die op ons afkomen.

Daar hoort een bestuur bij dat goed weet wat het doet, contact heeft met verschillende lagen van de samenleving en oog heeft voor de toekomst van onze gemeente. Onze bestuursstijl is daarom betrokken en dichtbij. We vinden het vanzelfsprekend om in gesprek te zijn met de samenleving. Participatie is voor ons een middel om betere besluiten te nemen en draagvlak te versterken. Hierbij zijn we duidelijk over wanneer er ruimte is om mee te denken en wanneer we besluiten nemen. We willen een betrouwbare overheid zijn die doet wat zij zegt. Daar gaan we de komende vier jaar mee aan de slag. Een belangrijk voorbeeld daarvan is de dorpsvisie en dorpsagenda van Aarlanderveen, waarbij de gemeenschap verantwoordelijkheid nam voor de eigen leefomgeving in een mooi samenspel tussen gemeente en inwoners.

We weten dat het vertrouwen in de overheid daalt en dat de kloof tussen ons als gemeente en de samenleving, maar ook tussen groepen onderling, groter wordt. Met betrokkenheid en nabijheid kunnen we het vertrouwen versterken en de afstand verkleinen. We realiseren ons dat dit met vallen en opstaan gaat en dat we dit niet snel kunnen oplossen. Dat neemt niet weg dat we onze inzet hierop focussen.

2.2. Onze opstelling: zelfbewust, verantwoordelijk en slagvaardig

Als 100.000+ gemeente met een groeiend aantal inwoners nemen we onze verantwoordelijkheid. Dit doen we in onze eigen gemeente, in de regio en in landelijke netwerken. We treden daarbij zelfbewust op. We weten waar we voor staan, wat we kunnen en welke rol bij ons past. Op die manier tonen we ons realistisch en betrouwbaar en zijn we tegelijkertijd slagvaardig. Daarbij verbinden we altijd de groeistrategie, die we ontwikkelen voor Alphen aan den Rijn in 2040, aan de kleine stappen die we zetten. Dit doen we altijd in nauwe samenwerking met onze buurgemeenten, de regio, de provincie en het Rijk.

We pakken zelf de regie als dat nodig is. Waarbij we actief samenwerking zoeken met partners. We laten zien dat Alphen aan den Rijn een gemeente is die doorpakt, keuzes durft te maken en staat voor haar koers. Zo weten partners wat ze aan ons hebben. In de samenwerkingsverbanden waar we onderdeel van zijn tonen we leiderschap en nemen we een verantwoordelijke rol. Tegelijk blijven we dichtbij en aanspreekbaar. Inwoners moeten ervaren dat hun gemeente naast hen staat.

Binnen de coalitie werken we als één geheel. Successen én lastige keuzes dragen we samen. We betrekken de gemeenteraad actief bij onze visie op de toekomst en maken heldere afspraken over rollen, verwachtingen en besluitvorming. Richting de organisatie sturen we op samenhang, uitvoeringskracht en hoopvol realisme. Niet alles kan, maar wat we doen, doen we met volle inzet.

We communiceren tijdig en duidelijk over proces, planning en vervolgstappen, ook wanneer besluitvorming nog loopt. We zorgen voor goede overdracht en borging van afspraken, zodat vertrouwen niet verloren gaat bij personele wisselingen. We betrekken de gemeenteraad vroegtijdig bij beleidsvorming en besluitvorming.



Daarbij werken we waar mogelijk met scenario's en keuzerichtingen, zodat de raad daadwerkelijk kan sturen op inhoud en afwegingen zichtbaar worden. We hechten aan een open en respectvolle samenwerking met alle fracties, waarbij ook oppositiepartijen structureel en zichtbaar worden betrokken. Dit vraagt om transparantie over afwegingen, informele afstemming voorafgaand aan besluitvorming en ruimte voor alternatieven.

We maken in deze periode af waar we aan begonnen zijn. Waarbij we belangrijke dossiers niet voor-uitschuiven, maar nu verantwoordelijkheid nemen voor de toekomst. We staan voor onze besluiten en zorgen voor goede uitvoering, gericht op de realisatie en uitvoering van lopende dossiers. We leren van wat niet werkt en blijven uitleggen waarom we bepaalde keuzes maken. Ook als die niet voor iedereen prettig zijn. We zijn aanspreekbaar en leggen uit wat we doen en hoe we dat doen.

2.3 Leidende principes

Als bestuur is de brede welvaart van onze inwoners ons doel. We zetten ons altijd in voor wat maatschappelijke meerwaarde heeft. Ons handelen als bestuur wordt geleid door de volgende principes:

1. **In gesprek met de samenleving**
   De actieve dialoog die we met inwoners, ondernemers en maatschappelijke partners zijn gestart zetten we door. Zo benutten we hun kennis en ervaring om tot betere besluiten te komen. We communiceren open en transparant over wat er met de inbreng van de samenleving is gedaan. We verwelkomen maatschappelijke initiatieven als die passen in de koers van onze gemeente.

2. **Wijk- en dorpsgericht werken**
   We werken vanuit de verschillende wijken, dorpen en het buitengebied, met oog voor maatwerk en verschillen. En versterken deze manier van werken waar nodig. Dit betekent ook dat we soms ongelijk investeren om gelijkheid te bevorderen.

3. **Vanuit de leefwereld en in samenhang**
   We benaderen opgaven integraal: sociaal, fysiek en economisch versterken elkaar. We organiseren ons werk niet vanuit systemen of domeinen, maar sluiten aan bij hoe inwoners hun leven ervaren. Dat betekent dat we beleid, uitvoering en investeringen in samenhang afwegen en sturen op het gezamenlijke, duurzame effect. De wereld van onze systemen, onze ambtelijke taal en onze begrotingstechniek moet hierop aansluiten, en niet andersom.

4. **Duidelijkheid en betrouwbaarheid**
   We zijn helder over wat wel en niet kan, over participatie en besluitvorming, en doen wat

we beloven. We zijn duidelijk over wat van ons verwacht mag worden en wat we van de ander verwachten. We zeggen wat we doen en we doen wat we zeggen en communiceren hier op een begrijpelijke manier over.

5. **Partnerschap en wederkerigheid**
We werken vanuit partnerschap met inwoners, ondernemers, maatschappelijke organisaties en onze regionale partners. We betrekken hen vroegtijdig, maken duidelijke afspraken over rollen en verwachtingen en zijn transparant over wat we met hun input doen. We organiseren de samenwerking met maatschappelijke partners structureel, met vaste aanspreekpunten, periodiek bestuurlijk overleg en meerjarige afspraken. Daarmee borgen we continuïteit en voorkomen we dat samenwerking afhankelijk is van individuele personen. We gaan uit van samenwerking vanuit vertrouwen, maar ook met duidelijke wederzijdse verwachtingen. Dit geldt ook voor de samenwerking met de gemeenteraad en andere overheden.

6. **Slagvaardigheid**
We maken keuzes, hakken knopen door en zorgen dat plannen ook daadwerkelijk worden uitgevoerd. Waar dat moeilijk is, communiceren we helder en duidelijk waarom iets niet lukt. We verbinden onze ambities expliciet aan geld, mensen, planning en uitvoeringskracht. Daarbij maken we heldere keuzes in wat we wel en niet doen en zoeken we waar nodig actief samenwerking op regionale schaal.

7. **Informatiegestuurd en datagedreven**
We zorgen er steeds beter voor dat de besluiten die we nemen en de dingen die we doen gestoeld zijn op goede informatie. Informatiegestuurd en datagedreven werken, inzicht in wat er echt aan de hand is in onze samenleving, in de verschillende wijken en dorpen, wordt steeds belangrijker en daar zetten we dan ook vol op in.

8. **Lerend en reflecterend**
Omdat we weten dat we op een nieuwe manier aan de slag gaan, is het belangrijk dat we leren van wat we doen, dat we reflecteren op de dingen die gebeurd zijn en dat we open staan voor suggesties en nieuwe ideeën en voor innovatief beleid en maatregelen die misschien onconventioneel zijn. Dat betekent dat we beter luisteren naar signalen uit de samenleving, uit de uitvoering en uit de raad, dat we werken met ruimte voor bijsturing. Zo bouwen we aan een gemeente die niet vastloopt in goede bedoelingen en ingewikkelde systemen, maar stap voor stap werkt aan vertrouwen, uitvoerbaarheid en zichtbare resultaten.

9. **Versimpelen en verhelderen**
Wij willen stabiliteit en helderheid bieden aan onze inwoners en ondernemers door regels minder complex en minder ondoorzichtig te maken. Hoewel we ervoor moeten zorgen dat we altijd zorgvuldig zijn en het gelijkheidsbeginsel en de rechten van iedereen waarborgen, gaan we ook op zoek naar manieren om *positief te ontregelen*: niet alleen oude of overbodige regels schrappen, maar juist actief zoeken naar manieren om beleid, uitvoering en dienstverlening eenvoudiger, duidelijker en menselijker te maken voor inwoners, ondernemers, maatschappelijke organisaties en onze eigen uitvoeringspraktijk.

10. **Lange termijn, korte stappen**
We sturen op een toekomstbestendig Alphen aan den Rijn richting 2040, met concrete acties en meetbare voortgang in deze bestuursperiode. Zo groeien we samen naar de toekomst.

3. Fysieke groei

3.1 Bewust groeien, samen bouwen

Alphen aan den Rijn groeit richting 140.000 inwoners in 2040. De woningvraag is groot, de ruimte beperkt en de druk op voorzieningen en leefomgeving neemt toe. We willen onze sterke gemeenschappen behouden, met ruimte voor de eigen identiteit van onze dorpen en wijken. Groei gaat voor ons daarom over wonen, werken, voorzieningen en een gezonde leefomgeving. De komende vier jaar bepalen we hoe en voor wie we groeien en hoe die groei bijdraagt aan een inclusieve gemeente waarin iedereen kan meedoen. In 2027 stellen we daarom een groeistrategie richting 2040 vast als opmaat naar Omgevingsvisie 2.0.

We maken groei mogelijk, met leefbaarheid, duurzaamheid en een stevige sociale basis als belangrijke randvoorwaarden. We volgen landelijke kaders, maar kiezen lokaal voor maatwerk en pragmatische oplossingen. We zetten lopende gebiedsontwikkelingen, zoals de Gnephoek, voort en benutten ook kleinere kansen. Daarbij besteden we aandacht aan ontmoeting en voorzieningen in de buurt. Verdichting en uitbreiding doen we op logische plekken: goed bereikbaar, met voldoende voorzieningen en met aandacht voor groen, gezondheid en klimaat.

Om de groei op te vangen investeren we tijdig in randvoorwaarden zoals infrastructuur en maatschappelijke voorzieningen, met oog voor financiële haalbaarheid en risico's. We kijken goed naar wat er mogelijk en nodig is om deze voorinvesteringen al te doen en zoeken actief naar aanvullende financiering bij het Rijk, Europa en private partijen. Zo verbinden we groei direct aan investeringen en borgen we een hoge kwaliteit van de leefomgeving.

We sturen actief op een evenwichtige woningvoorraad met onder andere voldoende sociale huur, middenhuur en betaalbare koop, passend bij verschillende doelgroepen. We bevorderen doorstroming, benutten de ruimte beter en zetten in op diverse woonvormen. Als gemeente nemen we regie, werken we samen met partners en vergroten we waar nodig de ambtelijke capaciteit om tempo te maken.

De komende vier jaar versnellen we zichtbaar de woningbouw. We zorgen voor een slimmere planning van onze projecten (waar mogelijk parallel) en nemen belemmeringen weg om te zorgen voor snellere uitvoering. We experimenteren met nieuwe woonvormen en tijdelijke oplossingen, ook op onorthodoxe locaties. Grote gebiedsontwikkelingen toetsen we integraal op uitvoerbaarheid. Zo voorkomen we vertraging en zorgen we voor toekomstbestendige gebieden.

3.2 Onze keuzes

3.2.1 Versnellen van woningbouw

De druk op de woningmarkt vraagt om doelgerichte keuzes en een daadkrachtige aanpak. Om voldoende en passende woningen te realiseren, willen we versnelling in besluitvorming, samenwerking en uitvoering. Dat vraagt om het anders organiseren van processen, het benutten van beschikbare ruimte in regelgeving en het actief wegnemen van knelpunten die woningbouw vertragen.

Met de volgende maatregelen zetten we in op meer regie, uitvoeringskracht en een houding die initiatieven mogelijk maakt. We combineren bestuurlijke sturing met ruimte voor innovatie, parallelle planning en ondersteuning van betrokken partijen. Zo werken we programmatisch aan het versnellen van de woningbouwopgave en creëren we de randvoorwaarden om sneller en effectiever resultaten te boeken.



Daarom:

- Stellen we, in lijn met de landelijke aanpak van de woningbouwopgave, een bestuurlijke taskforce versnelling woningbouw in. Haar opdracht is om medio 2027 inzichtelijk te maken waar binnen onze gemeente versnelling mogelijk is, welke rol onconventionele oplossingen daarin kunnen spelen en welke belemmeringen opgelost moeten worden. Dit moet leiden tot een programmatische aanpak van het woningbouwvraagstuk.
- Gaan we waar mogelijk gebieds-ontwikkelingen parallel plannen om de woningbouwproductie verder op te voeren. We stimuleren ontwikkelende partijen om de ruimte die wet- en regelgeving biedt maximaal te benutten. Verder bieden we als gemeente ondersteuning om conflicten tussen ontwikkelende partijen en belanghebbenden op te lossen, bijvoorbeeld in de vorm van mediation.
- Geven we de ambtelijke organisatie opdracht om inzichtelijk te maken in hoeverre extra capaciteit een bijdrage levert aan het oplossen van het vraagstuk. Daarbij kijken we ook naar de mogelijkheden die het Rijk en de provincie bieden.
- Gaan we, in lijn met de Omgevingswet, uit van een ja, mits benadering voor nieuwe initiatieven en brengen we mogelijke belemmeringen in eigen regelgeving en onze werkwijzen actief in beeld en lossen die zoveel mogelijk op. We zorgen voor zo eenvoudig mogelijke vergunningsprocedures en onderzoeken hoe we, met oog voor de leefomgeving en de samenleving, met kwaliteit kunnen versnellen.
- Onderzoeken we hoe de intake bij vergunningverlening verder vergemakkelijkt kan worden, bijvoorbeeld voor particulieren met kleinschalige aanvragen en bouwkwesties, zoals dakkappellen en kleine uitbouwen.

3.2.2 Grote gebiedsontwikkelingen zorgvuldig doorzetten

De gemeente heeft de afgelopen jaren meerdere grote gebiedsontwikkelingen succesvol in gang gezet. De start van de Gnephoek laat zien wat een jarenlange, gerichte inzet oplevert. Daarom zetten we deze grote, lopende gebiedsontwikkelingen voort. Tegelijkertijd blijven we sturen op de kwaliteit van de leefomgeving en voorzieningen en geven we die kwaliteit een steeds nadrukkelijkere plek in de verdere uitwerking van de plannen.

Daarom:

- Ontwikkelen we de Gnephoek conform het Masterplan Gnephoek (5.600 woningen), met extra aandacht voor groen en natuur en een hoogwaardige, natuurlijke overgang tussen de Gnephoek en de Lagewaardse Polder. Waar het kan, kijken we of er andere manieren zijn om de financiering te regelen, om de natuuropgave te versnellen.
- Is groen, innovatief en toekomstbestendig het uitgangspunt bij de ontwikkeling van de Gnephoek: we ontwikkelen de wijk netbewust, natuurinclusief, circulair en klimaatadaptief. Daarbij maken we zoveel mogelijk gebruik van de nieuwste kennis en inzichten, bijvoorbeeld door samenwerking met een kennispartner als 'the green village'.
- Gaan we met onze buurgemeenten, de provincie en het Rijk kijken naar de effecten van de gebiedsontwikkelingen op de bereikbaarheid om te komen tot een samenhangende aanpak voor onze gemeente. Daarbij zoeken we naar mogelijkheden voor andere manieren om de financiering te regelen.
- Gaan we onderzoeken hoe we de financiële basis onder gebiedsontwikkelingen continu kunnen versterken, zonder afbreuk te doen aan de kwaliteit. We kijken daarbij nadrukkelijk naar middelen van het Rijk, aangezien we als gemeente een stevige bijdrage leveren aan het nationale woningbouwvraagstuk. Ook onderzoeken we waar Europese middelen van toegevoegde waarde kunnen zijn.
- Verkennen we of het mogelijk is om bij nieuwbouw voorrangsregels in te stellen voor huisvesting van eigen inwoners.



3.2.3 Sturen op een evenwichtige woningmix

We sturen op een evenwichtige woningmix die aansluit bij de huidige en toekomstige behoeften van inwoners. Deze behoeften brengen we integraal in beeld in onze volkshuisvestingsvisie, inclusief de woonzorganalyse. Woningcorporaties beschouwen we daarbij als strategische partners in de woningopgave. We betrekken hen vroegtijdig bij gebiedsontwikkelingen, zodat sociale huur en betaalbaarheid vanaf de start goed worden geborgd. Samen met woningcorporaties en projectontwikkelaars werken we aan een flexibele aanpak die inspeelt op veranderende woonwensen en verschillen tussen stad en dorpen. Daarbij realiseren we minimaal 30% sociale huur, aangevuld met middenhuur en betaalbare koop, en leveren we per gebied maatwerk.

De woonzorganalyse helpt bij het realiseren van voldoende toegankelijke, betaalbare en aanpasbare woningen, zoveel mogelijk levensloopbestendig. Door gerichte analyse en het nakomen van lokale en regionale afspraken geven we hier invulling aan. Met woningcorporaties maken we daarnaast meerjarige afspraken over nieuwbouw, doorstroming, passend wonen, verduurzaming en leefbare wijken. Tegelijk houden we ruimte voor vernieuwende en collectieve woonvormen en initiatieven van inwoners. Met deze integrale aanpak werken we aan de jaarlijkse woningbouwopgave en sturen we via het volkshuisvestingsprogramma

op samenhang tussen wonen en zorg, met als doel betere doorstroming naar passende woningen.

Daarom:

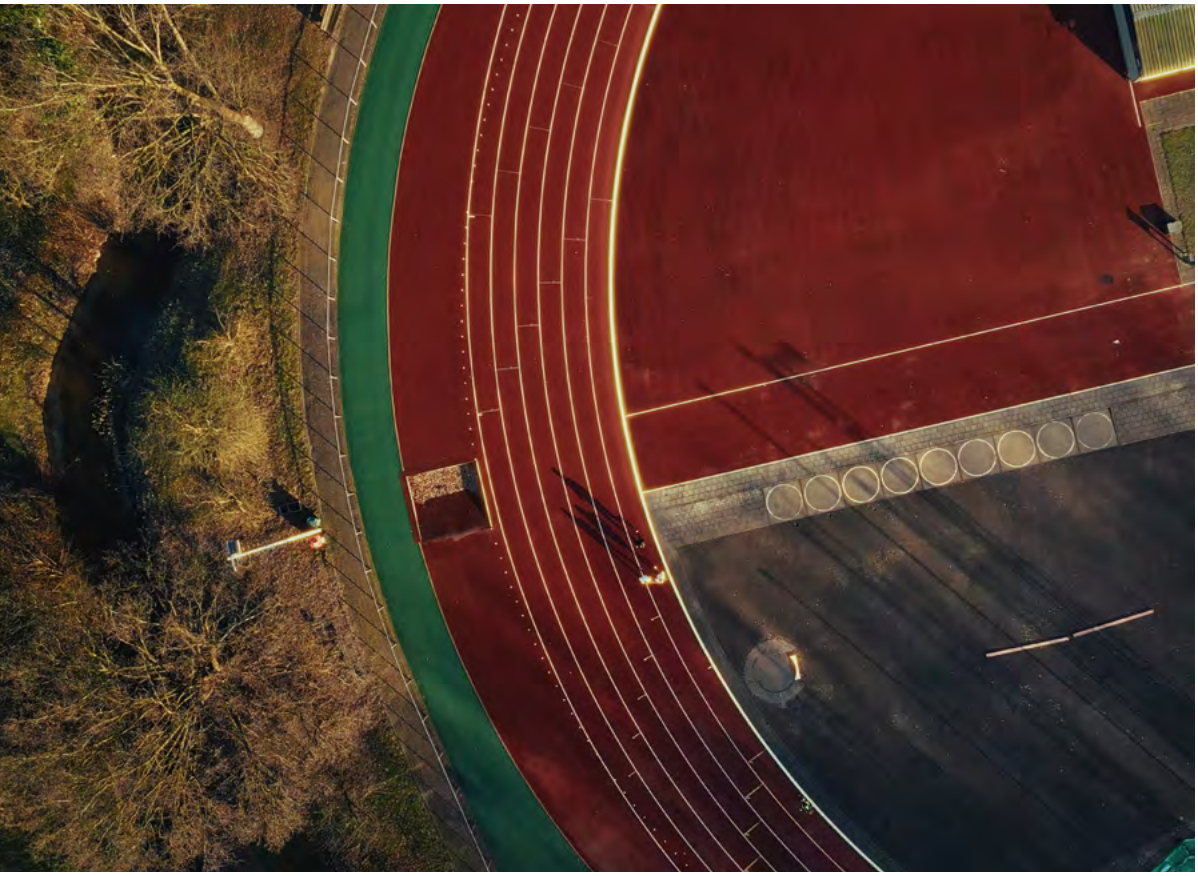
- Zetten we in op een inhaalslag in gebieden waar het aanbod aan sociale huur achterblijft. We verkennen de mogelijkheden van het beter benutten van het vereveningsfonds, om zo de bouw van sociale en betaalbare middenhuur verder te stimuleren.
- Zetten we in op het toevoegen van sociale koop en middenhuur via scherpere afspraken met ontwikkelaars en corporaties. Daarbij bekijken we welke mogelijkheden er zijn om per wijk of dorp te differentiëren in percentages.
- Stimuleren we de bouw van duurzame, biobased gebouwde en levensloopbestendige woningen. Daarvoor zoeken we de samenwerking op met kennisinstellingen, corporaties, ontwikkelaars en banken om passende oplossingen mogelijk te maken. We verkennen ook welke ondersteuning de gemeente kan bieden bij verhuizing en financiering.
- Houden we vast aan de gemaakte afspraken voor de huidige AZC-locatie voor de afgesproken periode van vijf jaar en handelen we binnen de geldende wet- en regelgeving.
- Gaan we proactief om met de opvangopgave vanuit het Rijk en zoeken we nadrukkelijk samenwerking in de regio. Waar nodig verkennen we mogelijke nieuwe locaties, waarbij we zorgvuldig kijken naar draagvlak, leefbaarheid, veiligheid en uitvoerbaarheid.
- Voorkomen we kapitaalvernietiging en onderzoeken we hoe de huidige locatie aan de Hoorn op termijn opnieuw kan worden benut, bijvoorbeeld binnen een bredere campusgedachte, jongerenhuisvesting of andere maatschappelijke functies die passen bij de behoefte van Alphen aan den Rijn.

3.2.4 Maatschappelijke voorzieningen borgen

Wonen draait om meer dan het bouwen van huizen. We willen plekken creëren waar mensen zich thuis voelen en hun dagelijks leven gemakkelijk kunnen organiseren. Nabijheid van maatschappelijke voorzieningen zoals scholen, kinderopvang, een bibliotheek en de huisarts speelt daarbij een cruciale rol. Juist deze voorzieningen staan steeds vaker onder druk. Dit geldt in het bijzonder voor dorpen waar voorzieningen onder druk staan, zoals Aarlanderveen, Zwammerdam en Koudekerk aan den Rijn. Daarom koppelen we fysieke groei nadrukkelijk aan de ontwikkeling en het behoud van voldoende maatschappelijke voorzieningen en toegankelijke dienstverlening. Zo zorgen we ervoor dat wonen, voorzieningen en leefkwaliteit met elkaar in balans blijven, in alle dorpen en wijken.

Daarom:

- Laten we voorzieningen integraal onderdeel uitmaken van onze groeistrategie, ook in onze dorpen. Daarbij besteden we ook aandacht aan het al beschikbare maatschappelijk vastgoed en kijken we naar mogelijkheden om deze slimmer en effectiever, op een duurzame wijze, te benutten.
- Verkennen we de mogelijkheid om een Integraal Huisvestingsplan te maken voor maatschappelijke voorzieningen op het gebied van zorg en welzijn, zodat we als gemeente ook op deze functies meer kunnen gaan sturen. Als eerste stap maken we hiervoor een strategisch kader maatschappelijke voorzieningen.
- Kijken we naar mogelijkheden om voorzieningen te clusteren, bijvoorbeeld als dit investeren in voorzieningen makkelijker maak, maar ook om de samenwerking tussen de diverse maatschappelijke voorzieningen te vergroten.



- Kijken we of private partijen kunnen bijdragen aan de kosten voor bouw, beheer en onderhoud van maatschappelijke voorzieningen, bijvoorbeeld omdat zij er direct voordeel van hebben, zoals een aantrekkelijkere omgeving voor hun klanten of medewerkers, of omdat het aansluit bij hun maatschappelijke doelen.
- Werken we aan de doorontwikkeling van zwembad De Hoorn tot een toekomstbestendig vitaliteitscentrum. Het zwembad, inclusief buitenbad, vormt daarbij de kern.
- Verkennen we verschillende scenario's voor de verduurzaming van De Hoorn, mede in het licht van Europese verplichtingen, en onderzoeken we de koppeling met het warmtenet en een mogelijk warmtebedrijf.
- Ontwikkelen we De Hoorn verder als een plek met een bredere maatschappelijke functie, passend bij de groei van de omgeving rondom de Rijnhaven en de Gnephoek, met ruimte voor sport, gezondheid, preventie, ontmoeting en meedoen.

3.2.5 Creatief en multifunctioneel ruimtegebruik

Naast het versnellen van de woningbouw gaan we de bestaande ruimte en woningvoorraad beter benutten. Tijdelijke woningbouw helpt om de druk op de woningmarkt op korte termijn te verlichten, in afwachting van permanente bouw. Binnen de geldende wet- en regelgeving geven we meer ruimte aan creatieve en innovatieve oplossingen. Daarmee leveren we op korte termijn een concrete bijdrage aan de meest urgente woningvraag en creëren we sneller lucht op de woningmarkt.

Daarom:

- Stellen we een taskforce tijdelijke woningen in, gericht op een aantal specifieke groepen, zoals jongeren, spoedzoekers en alleenstaanden uit de gemeente.
- Bieden we meer ruimte voor kleinschalige tijdelijke wooninitiatieven op particuliere gronden, zoals agrarische percelen en bedrijventerreinen. De gemeente neemt daarbij een faciliterende rol door duidelijkheid te bieden over voorwaarden, actief mee te denken met initiatiefnemers en procedures waar mogelijk te versnellen. Ook gaan we met de provincie in gesprek om belemmeringen op kansrijke locaties weg te nemen.
- Verruimen we op korte termijn de mogelijkheden voor woningsplitsing en woningdelen. Woningsplitsing en woningdelen mogen, mits dit de leefbaarheid van onze wijken en dorpen niet onder druk zet.

- Gaan we met vastgoedeigenaren in gesprek over hoe we meer in kunnen zetten op herbestemming van leegstaand vastgoed. Daarbij bekijken we ook hoe het voor eigenaren aantrekkelijk gemaakt kan worden om in te zetten op herbestemming, waar nodig maken we dit bespreekbaar bij het Rijk.
- Gaan we, op basis van het recent vastgestelde beleid voor Vrijkomende Agrarische Bebouwing, stoppende agrariërs stimuleren om betaalbare wooneenheden te realiseren in hun opstallen.
- Benutten we inbreidingslocaties actief om kansen die er liggen snel en effectief te verzilveren. Ook blijven we met de provincie in gesprek over locaties die een bijdrage kunnen leveren aan de opgave maar nu nog niet in het beleid passen (zoals bij het gebiedsplan het Oog van Koudekerk).

3.2.6 Regie, samenwerking en grondbeleid

De groei van de gemeente vraagt om een hechte en structurele samenwerking met veel verschillende partijen. Als gemeente nemen wij daarin nadrukkelijk de regie. We doen dat zelfbewust, met respect voor ieders rol, taken en verantwoordelijkheden, en werken gericht samen om de opgaven gezamenlijk te realiseren. Daarbij kijken we ook naar vormen van mandelig gebruik (het gezamenlijk gebruiken en beheren van voorzieningen), waarbij we ons bewust zijn van risico's zoals onduidelijkheid over verantwoordelijkheden, besluitvorming en kostenverdeling.

Daarom:

- Versterken we de samenwerking met corporaties, ontwikkelaars en vertegenwoordigers van de wijken en dorpen. Aan de eerdergenoemde taskforce woningbouw wordt gevraagd inzichtelijk te maken hoe dat het beste vorm kan worden gegeven.
- Gaan we actief met de provincie in gesprek om te bezien hoe we de samenwerking die inmiddels is ontstaan rondom de Gnephoek, verder uit kunnen bouwen voor andere gebiedsontwikkelingen.
- Gaan we de mogelijkheden verkennen om te komen tot een actiever grondbeleid, om zo te bepalen of dit een bijdrage kan leveren aan het versnellen van de woningbouwopgave.
- Verkennen we de mogelijkheden om met ontwikkelende partijen afspraken te maken over maatschappelijke tegenprestaties. Bijvoorbeeld door mede te investeren in maatschappelijke voorzieningen, bereikbaarheid en de kwaliteit van de leefomgeving.
- Voorkomen we dat we in de toekomst met onverwachte discussies rondom mandelig gebruik van de openbare ruimte, waarbij de ruimte gemeenschappelijk eigendom van meerdere partijen is, zoals een gedeelde weg of groenvoorziening, worden geconfronteerd door dat bij nieuwe projecten niet langer actief te ondersteunen, ter bescherming van onze inwoners.

> **We leveren op korte termijn een concrete bijdrage aan de meest urgente woningvraag en creëren we sneller lucht op de woningmarkt.**

4. Dagelijkse leefwereld

4.1 Dichtbij, toegankelijk en van iedereen

In de dagelijkse leefomgeving ervaren inwoners direct het effect van beleid. De openbare ruimte, bereikbaarheid, groen, water en voorzieningen bepalen hoe mensen Alphen aan den Rijn beleven. Een veilige, schone en prettige leefomgeving vormt de basis voor welzijn, gezondheid en vertrouwen in de overheid. Ook het landelijk gebied speelt daarin een belangrijke rol als plek voor ontspanning en verbondenheid.

Als groene woongemeente én regionale economische schakel moeten we continu balanceren tussen leefbaarheid en economische vitaliteit. Klimaatverandering, vervanging van de openbare ruimte, een veelheid aan kabels en leidingen in de ondergrond en groei naar 140.000 inwoners in 2040 vergroten die uitdaging. We richten de openbare ruimte veilig, toegankelijk en goed bereikbaar in en stimuleren gezondheid, ontmoeting en duurzaamheid. Zo houden we de leefomgeving ook op de lange termijn aantrekkelijk.

Bij nieuwe ontwikkelingen geldt: eerst ontsluiten, dan bouwen. Goede bereikbaarheid en verkeersveiligheid zijn randvoorwaardelijk, zeker bij grote projecten zoals de Gnephoek. We geven prioriteit aan lopen, fietsen en openbaar vervoer (in lijn met het zogeheten STOMP-principe), waarbij we erkennen wat in de stad mogelijk en wenselijk is, niet altijd toepasbaar is in dorpen of het buitengebied. Over vier jaar merken inwoners duidelijke verbeteringen in bereikbaarheid en leefbaarheid. We werken aan betere ontsluitingen van onder meer Kerk en Zanen, Hazerswoude-Dorp en Boskoop, verbeteren regionale knooppunten (zoals de Bodegravenboog, de ongelijkvloerse kruisingen met de N11 en de noordelijke ontsluiting van Zoetermeer). Bewegen door de gemeente voelt veiliger, logischer en prettiger.

We investeren zichtbaar in de kwaliteit van de openbare ruimte. Vergroening, aantrekkelijke entrees en veilige routes voor voetgangers en fietsers krijgen prioriteit. Groen en water zetten we in voor gezondheid, ontmoeting en identiteit, met oog voor een goede balans tussen auto, parkeren en groen. Inwoners ervaren een openbare ruimte die schoon, heel en veilig is, tot en met de kleine details die het dagelijks verschil maken (zoals snel handelen bij losliggende stoeptegels en kapot straatmeubilair).

4.2 Onze keuzes

4.2.1 Bereikbaarheid, mobiliteit en parkeren

We zorgen voor een goede bereikbaarheid voor onze inwoners, nu en in de toekomst. Tegelijkertijd spelen we actief in op de toenemende druk op de schaarse openbare ruimte. Daarom zetten we bereikbaarheid bewust in als middel om de leefbaarheid te versterken. We creëren ruimte voor vergroening en zoeken daarbij naar een evenwichtige combinatie met voldoende parkeermogelijkheden. Zo waarborgen we de bereikbaarheid én verhogen we de kwaliteit van de leefomgeving.

Daarbij geven we prioriteit aan voetgangers en fietsers en investeren we gericht in veilige routes en oversteken. We betrekken bewoners, scholen en gebruikersorganisaties vroegtijdig en structureel bij verkeersmaatregelen en herinrichting. We richten onze centra in volgens het principe "auto te gast": met meer ruimte voor verblijf, veiligheid, voetgangers en fietsers, terwijl voorzieningen, ondernemers, bewoners en bezoekers goed bereikbaar blijven. Dit kan betekenen dat we de autoluwe zone in het centrum van Alphen aan den Rijn uitbreiden. Parkeren benaderen we vanuit mobiliteit en leefbaarheid, en niet primair vanuit financiële overwegingen. We implementeren het besluit om te komen tot een zeroemissiezone in het centrum, waarmee we schone mobiliteit stimuleren en bijdragen aan een gezonde, duurzame en toekomstbestendige leefomgeving, met oog voor



een zorgvuldige invoering en goede bereikbaarheid. De implementatie van het besluit om te komen tot een zero emissiezone in het centrum, zal worden gemonitord en onderdeel worden van een evaluatie in de aankomende raadsperiode.
We hopen schone mobiliteit te stimuleren en bij te dragen aan een gezonde, duurzame en toekomstbestendige leefomgeving, evenwel haalbaar en betaalbaar, met zo min mogelijk dwang maar wel met een zo goed mogelijke bereikbaarheid.
Voor het buitengebied en kleinere dorpen, zoals Aarlanderveen en Zwammerdam, zetten we specifiek in op verkeersveiligheid op dijkwegen en goede fietsverbindingen.

Daarom:

- Voeren we het provinciale besluit uit ten aanzien van de N207 Zuid én gaan we als vervolgstap kijken naar de verkeerscirculatie rondom Hazerswoude-Dorp, zodat we gericht kunnen investeren om de druk op Hazerswoude-Dorp te verlichten en daarmee de leefbaarheid te vergroten.
- Lossen we structurele knelpunten rondom de bereikbaarheid van Kerk en Zanen op, waarbij we als gemeente heldere en uitlegbare keuzes maken.
- Realiseren we zo snel als mogelijk de fietsbrug en het aquaduct ten behoeve van de ontsluiting van de Gnephoek, zodat de bereikbaarheid op orde is.
- Zetten we, met onze partners, de komende vier jaar stappen in de nieuwe oeververbinding als ontsluiting van Boskoop (inclusief mogelijke alternatieven), de aanpak van de laatste gelijkvloerse kruisingen met de N11, de Bodegravenboog en de noordelijke ontsluiting van Zoetermeer.
- Gaan we het parkeerbeleid herijken en harmoniseren om te komen tot één duidelijke lijn, met scenario's voor vergunningen en maatwerk per dorp. Daarbij maken we optimaal gebruik van digitale voorzieningen om vergunningverlening en betaald parkeren eenvoudig en toegankelijk te organiseren.

- Continueren we het 1,5 uur gratis parkeren, onder voorwaarde dat de ondernemers in het centrum hieraan een significante bijdrage gaan leveren. Dit doen we omdat we zien dat dit een positief effect heeft op het aantal bezoeken aan het centrum en het verlichten van de parkeerdruk in de omgeving.
- Zoeken we bij de ontwikkeling van de openbare ruimte naar een goede balans tussen vergroenen en parkeren, inclusief innovatieve oplossingen zoals groene parkeerplaatsen en zonnedaken boven parkeerterreinen. Bij voorkeur zetten we in op oplossingen die een bijdrage leveren aan beide doelen.
- Gaan we met de provincie actief maatregelen verkennen voor het beter benutten van provinciale infrastructuur.
- Continueren we de uitvoering van het programma Alphen Fietshart als belangrijke drager voor het fietsvriendelijk maken van onze gemeente.
- Werken we samen met de provincie Zuid-Holland aan een veilige en groenere inrichting van de kruising N231–Dorpsstraat in Aarlanderveen. Dit draagt bij aan betere oversteekbaarheid, verhoogde verkeersveiligheid en een kwalitatieve impuls voor de leefomgeving.
- Brengen we samen met inwoners, ondernemers, buurgemeenten en andere overheden het gebruik van wegen in het buitengebied beter in balans. De toename van zwaar verkeer op smalle (dijk)wegen en ongewenst sluipverkeer – zoals op de Ziende – vraagt om een gezamenlijke aanpak gericht op verkeersveiligheid, leefbaarheid en het beperken van ongewenst gebruik.
- Versterken we de regionale fietsinfrastructuur, zodat de fiets een aantrekkelijk alternatief is voor de auto voor vervoer richting Leiden, Amsterdam, Gouda en Utrecht.
- Faciliteren we de mogelijkheden voor kwalitatief deelvervoer, onder andere door te stimuleren dat inwoners in een wijk gezamenlijk afspraken maken over het delen van auto's en door te stimuleren dat elektrische deelfietsen onderdeel worden van de OV mix en daarmee ook in de dorpen beschikbaar komen.
- Zetten we in op voldoende laadcapaciteit binnen onze gemeente voor elektrische auto's, waaronder snelladers.
- Hanteren we binnen de bebouwde kom, waar fietsers niet van de autorijbaan gescheiden zijn, 30km per uur als gewenste snelheid. Bij reconstructies richten we deze wegen als zodanig in, om de verkeersveiligheid te bevorderen.

4.2.2 Integrale, veilige en toekomstbestendige openbare ruimte

De openbare ruimte is voor inwoners de plek waar het dagelijks leven zich afspeelt: ze gaan er naar school of werk, ontmoeten elkaar, spelen en ontspannen. Een prettige en veilige beleving staat daarbij centraal. Dat vraagt om een overzichtelijke en uitnodigende inrichting met goede verlichting, duidelijke routes, verblijfsplekken en een verzorgde uitstraling. Zo ontstaat ruimte voor ontmoeting en verbondenheid. De gemeente draagt hieraan bij door bewuste keuzes te maken in ontwerp en beheer en steeds te kijken naar wat een straat, plein of wijk als geheel nodig heeft om goed te functioneren.

Tegelijk kijken we vooruit. Alphen aan den Rijn is in de tweede helft van de vorige eeuw zeer snel gegroeid – vergelijkbaar met, en op onderdelen sneller dan, New Towns zoals Zoetermeer en Spijkenisse. Dit betekent dat grote delen van de openbare ruimte in dezelfde periode zijn aangelegd en nu toe zijn aan vernieuwing. De openbare ruimte wordt intensiever gebruikt en moet beter bestand zijn tegen onder meer hitte en hevige regen. Door inrichting, beheer, water, infrastructuur en onder-grond in samenhang te benaderen, combineren we investeringen slim en versterken we de

leefomgeving. Zo werken we stap voor stap aan een openbare ruimte die nu prettig en veilig is en ook op de lange termijn veerkrachtig blijft.

Daarom:

- Combineren we de vervangingsopgave van infrastructuur met levensduurverlengende en klimaatadaptieve maatregelen.
- Voeren we meer regie op de ondergrond, zodat opgaven rond kabels, leidingen, bodem en water integraal worden opgepakt.
- Maken we een kwaliteitssprong in beheer en onderhoud.
- Richten we een overkoepelende waterportefeuille in met als kernopgave het opstellen en uitvoeren van het Omgevingsprogramma Water.
- Zetten we in op aangename en leefbare wijken en integreren daarom sociale veiligheid structureel in het ontwerp, beheer en onderhoud van de openbare ruimte, door aandacht te hebben voor overzichtelijkheid, verlichting, logische routing, ontmoeting en sociale controle, en door deze aspecten vanaf de planvorming mee te nemen in integrale gebiedsopgaven.
- Sluiten we actief aan bij het netwerk van New Towns, om kennis en ervaring te delen over de grootschalige vervangingsopgave, gezamenlijk te leren van aanpakken elders en onze eigen keuzes te versterken met inzichten uit vergelijkbare steden.
- Zien we de aanleg van een spoorpark in Hazerswoude-Rijndijk als een positieve ontwikkeling.

4.2.3 Veilig en vertrouwd leven

Iedereen moet zich veilig en vertrouwd kunnen voelen in zijn straat, buurt en dorp. Veiligheid is een belangrijke basis voor prettig samenleven. Het gaat daarbij niet alleen om het voorkomen en aanpakken van criminaliteit, maar ook om hoe mensen de leefbaarheid en veiligheid in hun eigen omgeving ervaren. We zetten daarom in op preventie en nabijheid. Door zichtbaar aanwezig te zijn in buurten, goed contact te onderhouden met inwoners en signalen vroeg op te pakken, kunnen we problemen zoveel mogelijk voorkomen of in een



vroeg stadium oplossen. Een verzorgde en overzichtelijke openbare ruimte, goede verlichting en aandacht voor ontmoeting dragen hieraan bij. Inwoners zijn daarbij onze ogen en oren, we hechten veel belang aan de meldingen en betrokkenheid vanuit de samenleving.

Tegelijk zijn we duidelijk in het stellen van grenzen. Bij overlast, intimidatie, geweld of andere vormen van onveiligheid treden we op. We werken hierbij nauw samen met politie, handhaving en maatschappelijke partners. Waar nodig maken we gebruik van onze bevoegdheden om de openbare orde te handhaven en inwoners te beschermen. Ook besteden we aandacht aan nieuwe en veranderende vormen van onveiligheid, zoals digitale fraude en ondermijnende criminaliteit, en aan situaties waarin kwetsbare inwoners bescherming nodig hebben.

Daarom:

- Versterken we zichtbaar toezicht en handhaving in buurten, door inzet van handhavers te richten op plekken en momenten waar inwoners structureel overlast of onveiligheid ervaren.
- Zorgen we voor snelle en eenduidige opvolging van overlast en veiligheidsmeldingen, met duidelijke afspraken tussen gemeente, politie en partners en heldere terugkoppeling naar inwoners.
- Investeren we in vroegsignalering en preventie in wijken, door nauwe samenwerking met scholen, buurtinitiatieven, woningcorporaties en zorg- en welzijnspartners.
- Vergroten we de veiligheid in de openbare ruimte, door bij inrichting en beheer gericht aandacht te besteden aan verlichting, overzichtelijkheid en het voorkomen van plekken waar overlast ontstaat.
- Zetten we gericht in op het tegengaan van ondermijnende en digitale criminaliteit, onder andere via toezicht op bedrijventerreinen, voorlichting aan inwoners en samenwerking in de regio.
- Versterken we de bestuurlijke aanpak van ondermijning, mensenhandel en criminele inmenging en investeren we in de weerbaarheid van inwoners, jongeren en ondernemers.

4.2.4 Groen, water en bodem sturend

De kwaliteit van groen, water en bodem bepaalt in hoge mate hoe prettig inwoners wonen en verblijven in de gemeente. Bomen voor schaduw, groen om te wandelen en spelen en zichtbaar, goed beheerd water dragen bij aan comfort, gezondheid en ontspanning. Inwoners merken het direct wanneer de leefomgeving goed is ingericht en onderhouden, bijvoorbeeld doordat straten koeler blijven, wateroverlast wordt beperkt en natuur dichtbij is. De gemeente stuurt hierop door groen, water en bodem als uitgangspunt te nemen bij ruimtelijke keuzes en bij (her)inrichting en beheer eerst te kijken naar wat de ondergrond en natuurlijke systemen vragen.

Daarbij maken we keuzes die ook op de lange termijn waarde houden, met focus op kwaliteit en slim ruimtegebruik. Groen krijgt meerdere functies en we versterken wat al aanwezig is, zodat ruimte ontstaat voor ontmoeting, natuur en water zonder in te leveren op gebruiksgemak. Zo werken we aan een herkenbaar groen netwerk in stad en dorpen, met plekken dichtbij huis om te ontspannen en elkaar te ontmoeten. Samen met lokale ondernemers uit Boskoop ontwikkelen we groene entrees die het karakter van Alphen aan den Rijn versterken, zodat groen, water en bodem zichtbaar bijdragen aan leefkwaliteit, biodiversiteit en welzijn—nu en in de toekomst. Daarbij sluiten we aan bij het unieke karakter van gebieden zoals de Greenport Boskoop en het open landschap rond Aarlanderveen en Zwammerdam.

Daarom:

- Maken we groen, water en bodem sturend in gebiedsontwikkeling, beheer en aanbestedingen, met klimaatadaptatie. Daarbij verkennen we de mogelijkheid om te komen tot richtlijnen voor groen per woning, met ruimte voor maatwerk, cofinanciering en samenwerking. Ook onderzoeken we, vooruitlopend op landelijke wet- en regelgeving, de mogelijkheden voor een restzettingseis. Hierin trekken we samen op met andere gemeenten in het Platform Slappe Bodem en Deltares.
- Voeren we in begin 2027 een nulmeting uit om inzichtelijk te krijgen hoe we ervoor staan op het gebied van biodiversiteit en klimaatadaptatie.
- Koesteren en versterken we bestaand groen, met specifieke aandacht voor oude en waardevolle bomen en duurzaam beheer. Parken en open plekken worden niet bebouwd, maar klimaatbestendig ingericht en beter benut voor ontmoeting, ontspanning en natuur.
- Werken we actief aan een nieuwe visie voor Park Zeegersloot (2026–2036), waarin verdere ontwikkeling mogelijk is met behoud en versterking van natuurwaarden als uitgangspunt. Daarbij kijken we nadrukkelijk naar de bereikbaarheid van het park en naar het efficiënter en groener inrichten van parkeervoorzieningen, zodat gebruik en kwaliteit beter in balans worden gebracht.
- Verbinden we natuurgebieden door middel van stepping stones en zetten we de vergroening van centra en dorpen structureel door. Hiermee vergroten we de biodiversiteit in onze gemeente.
- Nemen we begraafplaatsen op in de groenstructuur en behouden deze als groene plekken van rust, bezinning en biodiversiteit, met ruimte voor nieuwe vormen zoals natuurbegraven.





- Investeren we in vergroening en bewustwording door nieuwe inwoners te verwelkomen met een geboorteboom of zogenoemde Alphenarenboom. Iedere nieuwe inwoner – door geboorte of vestiging – krijgt de mogelijkheid een boom te planten, in de eigen tuin of op een door de gemeente gefaciliteerde locatie, zoals het Bentwoud. Daarmee versterken we het bewustzijn rond vergroening en bouwen we samen met inwoners aan een groener Alphen aan den Rijn.
- Zetten we initiatieven zoals Operatie Steenbreek voort en stimuleren we herplant via initiatieven als Meer Bomen Nu, volgens het principe: boom weg, boom erbij.
- Onderzoeken we hoe we extra hagen, heggen en voorzieningen voor biodiversiteit, zoals mussentorens, kunnen stimuleren in de gemeente.

4.2.5 Samen werken aan een toekomstbestendige leefomgeving

Voor inwoners is een gezonde en duurzame leefomgeving concreet zichtbaar in het dagelijks leven, zoals bij afvalinzameling, de netheid en het groen in de buurt en het gemak waarmee duurzame keuzes kunnen worden gemaakt. Thema's als natuur, milieu, klimaat en grondstoffengebruik raken direct aan het handelen van inwoners en ondernemers. Daarom werkt de gemeente hier niet alleen aan, maar samen met de samenleving.
We ondersteunen initiatieven van inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties en geven ruimte aan ideeën die bijdragen aan vergroening, hergebruik en afvalvermindering, waardoor betrokkenheid en eigenaarschap groeien.

Ook lokale ondernemers spelen een belangrijke rol in deze ontwikkeling. Initiatieven van bijvoorbeeld boeren en producenten met een lokale afzet en maatschappelijke betrokkenheid verbinden gezondheid, economie en samenleving. Door deze actief te ondersteunen, helpt de gemeente mee aan een leefomgeving waarin duurzame keuzes vanzelfsprekender worden en waarin inwoners en ondernemers samen bouwen aan een groene en toekomstbestendige gemeente.

Daarom:

- Betrekken we inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties vroegtijdig bij plannen voor groen, water en de leefomgeving.
- Ondersteunen we initiatieven die bijdragen aan vergroening, biodiversiteit en een gezonde leefomgeving, zoals Eetbaar Alphen en stadslandbouw.
- Investeren we in natuur- en milieueducatie, zodat bewustwording en betrokkenheid bij de leefomgeving worden versterkt.
- Kiezen we voor een aanpak waarbij we inwoners en ondernemers actief betrekken om te komen tot nieuw afvalbeleid, gericht op een substantiële vermindering van de hoeveelheid restafval. Daarbij ligt de focus op

afvalscheiding, gedragsverandering, leren van andere gemeenten en het betrekken van inwoners (bijvoorbeeld via een burgerberaad), met inzicht in de financiële consequenties van mogelijke keuzes. Ook kijken we naar mogelijkheden om goed gedrag te belonen, zoals in de gemeente Haarlem waar het aantal klepopeningen van ondergrondse containers inzichtelijk is voor inwoners, wat tot verandering van gedrag heeft geleid.

4.2.6 Samen zorgen voor dierenwelzijn

We bouwen aan een diervriendelijke gemeente waarin het welzijn van dieren centraal staat. Dieren zijn levende wezens en verdienen respect, zorg en bescherming. Daarom voeren we een actief en preventief beleid om verwaarlozing, mishandeling en overlast te voorkomen. We werken daarbij nauw samen met lokale partners, zoals de Dierenambulance, die dagelijks van grote waarde is voor dierenhulp en -zorg.

In de komende vier jaar versterken en verankeren we het dierenwelzijn verder in ons gemeentelijk beleid. We verbinden dierenwelzijn daarbij nadrukkelijk met biodiversiteit en natuur- en milieueducatie, met aandacht voor zowel huisdieren als wilde dieren. We zorgen voor goede voorzieningen, bieden meer ondersteuning aan initiatieven en stellen duidelijke normen voor de omgang met dieren. Zo werken we toe naar een gemeente waarin mens en dier in balans samenleven en waarin zowel kwetsbare dieren als hun eigenaren tijdig de ondersteuning krijgen die nodig is.

> **We richten de openbare ruimte veilig, toegankelijk en goed bereikbaar in en stimuleren gezondheid, ontmoeting en duurzaamheid.**

Daarom:

- Versterken we de samenwerking met de Dierenambulance als belangrijke lokale partner.
- Ontwikkelen we het diervriendelijk gemeentebeleid door, met nadruk op preventie van dierenleed en overlast.
- Brengen we de vraag naar goed toegankelijke hondenuitlaatvoorzieningen in beeld, waarbij we zorgen dat respect voor natuur en andere gebruikers voorop staat.
- Onderzoeken we de mogelijkheden voor een dierenasiel binnen de grenzen van de gemeente en verkennen we hoe we lokale initiatieven voor opvangplekken kunnen ondersteunen zoals de wens voor een regionale egelopvang.
- Onderzoeken we of en hoe we inwoners met een lager inkomen bij de zorg voor hun huisdieren kunnen ondersteunen, bijvoorbeeld via samenwerking met de Dierenvoedselbank of met een Dierenwelzijnsfonds
- Investeren we in kinderboerderijen als ontmoetingsplek, leeromgeving en werkplek, waarbij dierenwelzijn altijd voorop staat. Daarbij hanteren we hoge kwaliteitsnormen en sluiten we aan bij het Keurmerk Kinderboerderijen (vSKBN). Tegelijkertijd werken we gericht toe naar het Keurmerk Diervriendelijke Kinderboerderijen, zodat we de lat verder verhogen en blijven verbeteren, met ruimte voor innovatie en doorontwikkeling van activiteiten.

4.2.7 Versterken van identiteit door behoud én benutting van materieel en immaterieel erfgoed

We zien erfgoed als een zichtbare en voelbare drager van de identiteit van Alphen aan den Rijn. Het vertelt het verhaal van onze gemeenschap en verbindt verleden, heden en toekomst. Het beschermen en behouden van erfgoed gaat verder dan cultuur alleen: het vergroot de

aantrekkelijkheid van onze gemeente, draagt bij aan recreatie en toerisme en versterkt het gevoel van verbondenheid bij inwoners. Het gaat daarbij om beschermen en behouden van zowel materieel als immaterieel erfgoed: onze monumentale gebouwen zijn net zo belangrijk als onze tradities en evenementen.

Tegelijk vraagt erfgoed om een toekomstgerichte benadering. Door erfgoed niet alleen te beschermen, maar ook actief te benutten en geschikt te maken voor nieuwe functies, vergroten we de maatschappelijke én economische waarde ervan. Zo maken we erfgoed een levend onderdeel van de stad en de dorpen.

Daarom:

- Continueren we het structureel erfgoedfonds, gericht op zowel behoud als herbestemming van waardevol erfgoed.
- Stimuleren we het benutten van erfgoed, zodat erfgoedlocaties duurzaam worden gebruikt en bijdragen aan levendigheid, toerisme en economie.
- Passen we waar nodig het doorbraaksysteem toe om vastgelopen processen rondom erfgoedontwikkeling te versnellen en kansen beter te benutten.

4.2.8 Gebieds- en wijkgericht werken

Onze gemeente kent grote verschillen tussen wijken en dorpen. Opgaven spelen niet overal op dezelfde manier en vragen om maatwerk. Daarom werken we wijk- en dorpsgericht: we sluiten aan bij wat lokaal nodig is en organiseren onze inzet rondom gebieden, niet rondom losse beleidsterreinen. Dorps- en wijkvisies vormen daarbij de basis. Ze geven richting aan keuzes, prioriteiten en samenwerking met inwoners en partners. We verbeteren de opvolging van afspraken uit deze visies en gebiedsagenda's en zorgen dat kennis en afspraken overdraagbaar zijn binnen de organisatie. Zo brengen we samenhang aan tussen sociale, fysieke en economische opgaven en maken we de gemeente zichtbaar en aanspreekbaar dichtbij inwoners.

Dit vraagt om andere keuzes in sturing, prioritering en samenwerking. We versterken de rol van gebiedsadviseurs en werken intensiever samen met wijk- en dorpsoverleggen als structurele partners in de uitvoering. Lokale initiatieven en 'lokale helden' ondersteunen we actief. We investeren daar waar de opgave het grootst is, accepteren dat niet alles overal hetzelfde hoeft te zijn en werken expliciet aan zichtbaarheid en nabijheid van de gemeente in wijken en dorpen. Daarbij zorgen we voor een goede balans in aandacht, investeringen en voorzieningen tussen stad en dorpen, zodat we beter aansluiten bij wat lokaal nodig en mogelijk is.

Daarom:

- Versterken we wijk- en dorpsgericht werken als basis van ons handelen, waarbij verschillen tussen gebieden expliciet leidend zijn voor beleid en uitvoering. Daarmee benutten we de kracht van de samenleving en maken we maatschappelijke initiatieven mogelijk, bijvoorbeeld op het gebied van sport, cultuur, energie en natuurbeleving. De dorpsvisies en -agenda's vormen daarbij waardevolle instrumenten.
- Investeren we ongelijk waar dat nodig is, om gelijke kansen, leefbaarheid en samenredzaamheid in wijken en dorpen te bevorderen;
- Ontwikkelen en evalueren we gebiedsgericht werken door, inclusief de sturing, rolverdeling en realistisch verwachtingenmanagement richting inwoners en partners.

5. Samenleven en gezondheid

5.1 De samenleving aan zet

Samenleven en gezondheid gaan over hoe mensen zich voelen, hoe zij met elkaar samenleven en in hoeverre zij daadwerkelijk kunnen meedoen. We hanteren een brede visie op gezondheid die gaat over het fysieke, mentale en sociale welzijn van mensen, maar ook over hun vermogen om regie te voeren over het eigen leven. Gezondheid gaat over je omgeving en over de mogelijkheden die je hebt om gezonde keuzes te maken. Samenleven en gezondheid zijn dan ook sterk verbonden met bestaanszekerheid, kansengelijkheid en de kwaliteit en toegankelijkheid van onze dienstverlening.

In Alphen aan den Rijn zien we verschillen tussen wijken, dorpen én tussen groepen inwoners in kansen, welzijn en gezondheid. Onzekerheid over inkomen, wonen of werk, moeite om de steeds complexer wordende samenleving te begrijpen, ouderdom en een onvoldoende toegankelijke dienstverlening kunnen mensen kwetsbaar maken en ongelijkheid versterken. De druk op zorg en ondersteuning neemt toe, terwijl middelen en personeel onder spanning staan. Dat vraagt om een samenleving waarin preventie, nabijheid en onderlinge verbondenheid sterker worden, en waarin een betrouwbaar vangnet altijd beschikbaar is voor wie dat nodig heeft.

Onze koers, die we ook in onze Sociale Visie hebben opgeschreven, is dat de samenleving aan zet is: we streven naar een sterke, weerbare en samenredzame gemeenschap waarin mensen naar elkaar omzien en waar iedereen kan meedoen. Mensen hebben in de eerste plaats en als dat kan, zelf de regie over hun leven. Zelfredzaamheid waar dat mogelijk is, is altijd het doel. En als mensen een eigen netwerk en de sociale omgeving hebben, is dat het eerste waar zij ondersteuning vinden. Om dit te ondersteunen en te versterken investeren we gericht in de sociale basis, zodat zorg en ondersteuning betaalbaar en beschikbaar blijven voor wie die nodig heeft. Want we zijn realistisch: het is niet langer vanzelfsprekend dat iedere ondersteuningsvraag kan worden opgelost met overheidsgeld.

Door goed inzicht te hebben in wat er lokaal nodig is, kunnen we gericht investeren en de juiste dingen organiseren. We zetten in op sterke



netwerksamenwerkingen in wijken en dorpen, waarbij organisaties samen optrekken rondom inwoners. Ontmoeting en saamhorigheid stimuleren we actief, onder meer door te investeren in fysieke en laagdrempelige plekken zoals buurthuizen en andere natuurlijke ontmoetingsplekken, waaronder scholen en integrale kindcentra. Daarnaast werken we aan veilige leefomgevingen die kansen bieden en de kracht van de samenleving versterken. Dit alles leidt er ook toe dat de individuele en maatschappelijke weerbaarheid toeneemt en dat de samenleving tegen een stootje kan zoals een stroomuitval of een andere grootschalige calamiteit. Informele netwerken spelen hierin een cruciale rol. Niet alles hoeft georganiseerd te worden; juist het alledaagse en informele maakt vaak het verschil.

Georganiseerde zorg en ondersteuning blijven beschikbaar en worden ingezet wanneer dat passend is: zo licht mogelijk, maar zo zwaar als nodig. Tegelijkertijd verbeteren we de nabijheid, toegankelijkheid en begrijpelijkheid van onze dienstverlening, zodat inwoners weten waar zij terechtkunnen en zich gezien voelen. Onze dienstverlening sluit aan bij de leefwereld van mensen, met oog voor verschil, voor de grenzen én de draagkracht van zowel inwoners als het zorg- en ondersteuningssysteem. Wonen, zorg, welzijn en leefbaarheid hangen steeds sterker samen. Daarom werken we wijkgericht samen met corporaties, huisartsen, zorgpartners, welzijnsorganisaties en inwoners aan buurten waarin mensen passend kunnen wonen, elkaar kunnen ontmoeten en tijdig ondersteuning vinden.

> **We werken aan een herkenbaar groen netwerk in stad en dorpen, met plekken dichtbij huis om te ontspannen en elkaar te ontmoeten.**

Dat vraagt om betere samenwerking, zowel binnen de gemeentelijke organisatie als met partners in de samenleving. Iedereen die een inwoner te woord staat, moet weten waar iemand terechtkan en hoe doorverwijzing werkt. Goede informatie, eenduidige toegang en een samenhangend aanbod zijn daarbij onmisbaar. De ontwikkeling naar sterke, herkenbare lokale teams – met name voor gezinnen en jongeren – is hierbij belangrijk, in lijn met onder meer de hervormingsagenda jeugd. Nabije, toegankelijke ondersteuning voorkomt dat problemen verergeren en later leiden tot hogere kosten en zwaardere problematiek.

Al deze inspanningen komen samen in de grote uitdaging van de komende jaren: het betaalbaar, toegankelijk en houdbaar houden van zorg en ondersteuning. Als we willen dat ook in 2040 inwoners die het nodig hebben kunnen rekenen op passende ondersteuning, moeten we nu investeren in preventie, een sterke sociale basis en slimme organisatie van zorg. Hoewel de financiële effecten hiervan stap voor stap en onzeker zijn, bepalen de keuzes die we vandaag maken, wel de zorg en ondersteuning van morgen.

5.2 Onze keuzes

5.2.1 Sociale Basis en preventie

We kiezen ervoor om stevig in te zetten op de sociale basis en op preventie. De sociale basis bestaat uit alle formele en informele netwerken in wijken en dorpen. Denk aan bewoners, vrijwilligers, verenigingen, scholen en maatschappelijke organisaties. Hier ontstaan steun, signalering en kansen om mee te doen. Preventie betekent dat we vroegtijdig en dichtbij ondersteuning bieden, gericht op het voorkomen van problemen in plaats van het oplossen ervan. Door laagdrempelige voorzieningen en lichte ondersteuning toegankelijk te maken, versterken we samenredzaamheid en voorkomen we zwaardere problematiek. De vergrijzing vraagt daarbij om extra aandacht voor ouderen, waarbij thema's als eenzaamheid, passende zorg,

mobiliteit en zelfstandig wonen steeds belangrijker worden.

Wijkcentra, scholen, sportverenigingen en andere ontmoetingsplekken spelen hierin een belangrijke rol, net als informele initiatieven en de inzet van vrijwilligers. We hebben daarbij extra aandacht voor mensen die minder zichtbaar zijn, zodat uitsluiting wordt voorkomen. Dit vraagt om goede samenwerking binnen de gemeente, zodat beleid, uitvoering en dienstverlening op elkaar aansluiten en inwoners tijdig en samenhangend worden ondersteund.

Daarom:

- Realiseren we een zogenoemde AlphenPas, waarmee iedere inwoner de kans krijgt om de gemeente beter te leren kennen, anderen te ontmoeten en actief mee te doen aan de samenleving. De pas richt zich in het bijzonder op inwoners met een laag inkomen en is bedoeld voor maatschappelijke voorzieningen en activiteiten. Omdat mobiliteit voorwaardelijk is aan meedoen, onderzoeken we ook of mobiliteit, bijvoorbeeld ten behoeve van het gebruik van het OV, onderdeel kan worden van de pas.
- Zetten we in op samenhangende netwerken van maatschappelijke organisaties en bewoners die in wijken aanwezig zijn, en zijn we ook daar aanwezig waar mensen samenkomen, zoals bijvoorbeeld scholen. Zo zorgen we voor minder versnippering in de sociale basis. Daarbij zien we ook kleinere, laagdrempelige initiatieven en vrijwilligersorganisaties als essentieel onderdeel van de sociale infrastructuur.
- Onderzoeken we hoe we initiatieven die aantoonbaar bijdragen aan preventie en ondersteuning meerjarige continuïteit kunnen





bieden, zodat zij niet afhankelijk zijn van incidentele financiering.
- Zorgen we ervoor dat we steeds gerichter inzetten op preventie door onze informatiepositie te vergroten, zo investeren we daar waar het er echt toe doet.
- Stimuleren we vrijwilligerswerk en herzien we ons vrijwilligersbeleid, zodat we ons richten op het zo goed mogelijk ondersteunen van vrijwilligerswerk en het zo gemakkelijk mogelijk maken om vrijwilliger zijn.
- Onderzoeken we hoe we de maatschappelijke betrokkenheid van jongeren kunnen vergroten in onze gemeente, we richten ons daarbij onder andere op de maatschappelijke diensttijd voor jongeren en maken daarbij gebruik van subsidies vanuit het Rijk.
- Hebben we binnen de sociale basis aandacht voor specifieke doelgroepen, zoals nieuwkomers, laaggeletterden, mensen met een beperking én ouderen bijvoorbeeld ter voorkoming van eenzaamheid en ter versterking van hun netwerk.
- Brengen we in kaart wat de bezettingsgraad is van voorzieningen, verenigingsgebouwen en andere plekken en maken we een plan hoe we die plekken beter en handiger kunnen inzetten.
- Investeren we in wijken door bijvoorbeeld buurthuizen een grotere rol te geven als wijkhuiskamers met vrijwilligers en professionals die de rol van buurtbouwers op zich nemen. Daarbij hebben we oog voor specifieke plekken zoals buurthuis de SOM, Ridderveld Noord en Aarlanderveen, waar dit soort plekken nog onvoldoende beschikbaar zijn.

5.2.2 Meedoen via de participatiewet.

Meedoen en duurzaam aan het werk zijn belangrijk voor onze inwoners. Bezig kunnen zijn, een bijdrage leveren aan de samenleving leidt tot betere mentale en fysieke gezondheid. Daar dragen we aan bij, met oog voor ieders mogelijkheden en perspectief. De *Participatiewet in balans* legt de nadruk op vertrouwen, eenvoud en maatwerk, waarbij ondersteuning meer gericht is op ontwikkeling en meedoen dan op handhaving en regels. Het doel is om mensen duurzaam perspectief te bieden op werk en participatie, met ruimte voor menselijke maat, minder financiële prikkels die tegenwerken en meer aandacht voor wat iemand wél kan. In lijn met deze nieuwe wet kiezen we voor een benadering waarin werk, ontwikkeling en maatschappelijke deelname centraal staan, en waarin ondersteuning niet bestraffend maar activerend is.

We leggen de verbinding met maatschappelijke organisaties, informele netwerken, onderwijs, arbeidsmarkt en economie, zodat bezig zijn, leren, ontwikkelen en werken logisch op elkaar

aansluiten en mensen duurzaam kunnen doorgroeien. We koesteren daarbij de sleutelrol die Rijnvicus hierin vervult als leerwerkbedrijf. Daarom is het belangrijk dat we onze verbinding met Rijnvicus verhelderen en verbeteren. Het Serviceplein is de uitvoeringsorganisatie die zorgt voor toegankelijke dienstverlening, begeleiding en verbinding met werkgevers en partners.

Daarom:

- Werken we de *Participatiewet in balans* verder uit, waarbij we specifieke aandacht hebben voor kwetsbare doelgroepen, die misschien voorheen minder kansen hadden. Daarbij is het doel dat we zoveel mogelijk naar betaald werk begeleiden.
- Verbeteren we de opdracht van Rijnvicus en zorgen we voor heldere bestuurlijke inrichting in de verhouding tussen de gemeente en Rijnvicus zodat ons Leerwerkbedrijf steviger staat en toekomstbestendig is. Dit leidt ertoe dat Rijnvicus meer en creatiever kan ondernemen.
- Verbeteren we de aansluiting tussen economisch beleid en de uitvoering van de Participatiewet, zodat inwoners met afstand tot de arbeidsmarkt meer perspectief krijgen en ondernemers toegang hebben tot gemotiveerde medewerkers. Hiervoor richten we een fonds op dat zichzelf aanvult en opnieuw inzetbaar is voor de voorfinanciering van opleidingen en de ontwikkeling van inclusieve ondernemingen. Dit fonds wordt gevoed door overschotten op het participatiewetbudget, bijdragen van ondernemers en een eenmalige gemeentelijke opstartsubsidie, waarbij cofinanciering een expliciete voorwaarde is. Rijnvicus kan het fonds mede benutten. Zie hiervoor ook wat we bij het hoofdstuk over economie schrijven over de aansluiting tussen onderwijs, arbeidsmarkt en economie.
- Zoeken we naar andere en creatieve mogelijkheden om groepen nieuwkomers, zoals asielzoekers, statushouders en Oekraïners, te begeleiden naar duurzaam werk. De nieuwe wet- en regelgeving vanuit het Rijk zal ons hier meer mogelijkheden toe geven. We zetten in om maatwerk, bijvoorbeeld door te zoeken naar mogelijkheden om de bewoners van ons AZC mee te laten doen in onze samenleving.

5.2.3 Financiële bestaanszekerheid

Bestaanszekerheid is voor ons een overkoepelend begrip, waarin financiële stabiliteit een cruciale rol speelt. Te veel inwoners hebben te maken met financiële stress, schulden of maken geen gebruik van voorzieningen waar zij wel recht op hebben. Die onzekerheid werkt door in gezondheid en kansen om mee te doen. We vinden het daarom belangrijk dat ondersteuning gericht is op het voorkomen en terugdringen van schulden, op het tijdig bieden van hulp en op het toegankelijker maken en het vereenvoudigen van minimaregelingen. Daarbij maken we nadrukkelijk een koppeling naar de hoge energiekosten en wat we daar binnen onze mogelijkheden aan kunnen doen. Het begeleiden naar duurzaam werk is voor ons de belangrijkste manier om mensen uit bestaansonzekerheid te helpen.

We leggen de nadruk op preventie, met speciale aandacht voor jongeren, om problematische schulden zo vroeg mogelijk te voorkomen. Schuldhulpverlening zien we als een samenhangend onderdeel van bestaanszekerheid, waarin samenwerking met partners, zoals vrijwilligersorganisaties en initiatieven rond schuldhulp bij bijvoorbeeld ondernemers, essentieel is. Door het stelsel van minimaregelingen te vereenvoudigen, ruimte te benutten binnen bestaande regels en te verkennen hoe instrumenten zoals de AlphenPas kunnen bijdragen aan meedoen en ontmoeting, maken we financiële ondersteuning effectiever en begrijpelijker. Onze inzet is erop gericht dat bestaanszekerheid voor onze inwoners ook op de lange termijn gewaarborgd blijft.

Daarom:

- Zetten we in op het vereenvoudigen van het stelsel van onze voorzieningen voor mensen met een laag inkomen. We onderzoeken wat daarvoor de mogelijkheden zijn en kijken daarbij naar hoe andere gemeenten dit doen. Het doel hierbij is dat het voor onze inwoners eenvoudiger en duidelijker wordt. Het effect kan ook zijn dat het aan de gemeentelijke kant leidt tot minder handelingen en vereenvoudiging van de taak.
- Gaan we onderbenutting van voorzieningen tegen door in te zetten op goede communicatie en het beter informeren van specifieke groepen.
- Doen we wat er mogelijk is rondom het afwijken van de kostendelersnorm, bijvoorbeeld via het maatwerk dat de wet mogelijk maakt.
- Geven we prioriteit aan het voorkomen van schulden bij jongeren en het oplossen van schulden bij die groep. We bepalen samen met jongeren en partners wat hiervoor nodig is op basis van alle informatie die we hebben. We maken snel werk van de uitvoering.
- Zoeken we naar creatieve mogelijkheden om de groep inwoners met een laag inkomen volwaardig mee te laten doen in de samenleving. Zo onderzoeken we bijvoorbeeld of het mogelijk is om fietsen die in het gemeentelijk bezit zijn gekomen aan kinderen in kwetsbare situaties te geven.

5.2.4 Gezondheid

We zetten actief in op een gezonde leefomgeving, omdat we geloven dat gezondheid daar begint. We richten wijken zo in dat bewegen, ontmoeten en gezond leven vanzelfsprekend worden,



> **We hebben daarbij extra aandacht voor mensen die minder zichtbaar zijn, zodat uitsluiting wordt voorkomen.**

bijvoorbeeld rond scholen en in het groen. Tegelijk kijken we breder: bestaansonzekerheid, stress en de kwaliteit van de leefomgeving hebben directe invloed op gezondheidsverschillen. Daarom verbinden we gezondheid met sociaal beleid, leefomgeving en economie en kiezen we bewust voor een preventieve aanpak.

We maken de gezonde keuze makkelijker door te stimuleren in plaats van te verbieden, met aandacht voor schoolpleinen, buurttuinen en plekken om te sporten en elkaar te ontmoeten, maar ook voor de digitale omgeving. Dat doen we samen met zorgverzekeraars, scholen, organisaties en ondernemers, onder andere via het Zorg- en Welzijnsakkoord. Ook zorgen we voor goede randvoorwaarden, zoals voldoende ruimte en een aantrekkelijk vestigingsklimaat, zodat de eerstelijnszorg bereikbaar en toekomstbestendig blijft.

Daarom:

- Maken we in 2026 en 2027 gezondheidsbeleid dat gericht is op gezond leven in een gezonde leefomgeving en dat samenhang heeft met ruimtelijk-economisch beleid, zoals de Omgevingswet en met bestaanszekerheid en kansengelijkheid.
- Zorgen we ervoor dat we samen met de regionale partijen in het Aanvullend Zorg en Welzijnsakkoord (AZWA), zoals de zorgverzekeraar en de eerstelijnszorg afspraken maken over preventie, gezondheid en ondersteuning dichtbij inwoners. Lokaal werken we hiervoor samen met bijvoorbeeld Alphen op één lijn.
- Zetten we ons samen met partners voor in dat we de gezonde keuze de gemakkelijke keuze maken. We zien daarvoor mogelijkheden op kinderdagverblijven en scholen en kijken daarvoor ook naar bijvoorbeeld koppeling met lokale initiatieven.
- Leggen we in ons beleid de nadruk op de samenhang tussen bestaanszekerheid en gezondheid en hebben aandacht voor die wijken waarin beide een uitdaging zijn. Dat betekent ook dat we soms de prioriteit leggen bij de inzet op bestaanszekerheid.
- Maken we keuzes in de openbare ruimte die bijdragen aan de gezondheid van onze inwoners, zowel in bestaande wijken als in nieuwe woongebieden. De inzet is een gezonde omgeving voor iedereen, maar gebieden rondom scholen, plekken waar veel kinderen in de buurt wonen, wijken waar veel kwetsbare situaties zijn hebben de prioriteit.
- Zorgen we voor een goede dialoog met de huisartsen en de eerstelijnszorg. We weten dat we een beperkte invloed hebben op het huisartsentekort, maar daar waar we kunnen bijdragen aan een aantrekkelijk vestigingsklimaat, doen we dat.
- Hebben we daarnaast expliciet aandacht voor vitaal ouder worden, met inzet op bewegen, ontmoeting en preventie van eenzaamheid en gezondheidsachteruitgang bij ouderen.

5.2.5 Maatschappelijke ondersteuning

We zien de Wmo als een manier om ondersteuning zo te organiseren dat inwoners hun leven zoveel mogelijk zelf en samen met anderen kunnen vormgeven. Met name voor ouderen is het van belang dat ondersteuning tijdig, dichtbij en begrijpelijk beschikbaar is, zodat zij zo lang mogelijk zelfstandig kunnen blijven wonen. We werken vanuit het principe: zo licht als mogelijk, zo zwaar als nodig. Dat betekent dat we kritisch kijken wat slimmer en anders kan en dat we een groter beroep doen op zelfredzaamheid en eigen kracht. We kiezen vaker voor collectieve oplossingen boven individuele voorzieningen, zetten hulpmiddelen efficiënter en circulair in en schalen zorg waar mogelijk weer af om deze betaalbaar te houden.

Tegelijk staan we klaar voor inwoners die het echt nodig hebben en het niet zelf kunnen organiseren of betalen. De Wmo blijft voor hen een vangnet. We erkennen de onmisbare rol van mantelzorgers en zorgen dat waardering, ondersteuning en



respijtzorg beter aansluiten op hun behoeften. Ook hebben we extra aandacht voor een goede overgang van jeugdhulp naar de Wmo en zoeken we naar slimme oplossingen om druk op de zorg te verminderen, bijvoorbeeld door tijdelijke of groepsgerichte ondersteuning. Zo houden we de Wmo toegankelijk, houdbaar en dichtbij het dagelijks leven van onze inwoners.

Daarom:

- Kijken we binnen het huidige contract met de uitvoerders, zoals Tom in de Buurt, wat de mogelijkheden zijn om zaken efficiënter en effectiever te organiseren.
- Zorgen we aan het eind van deze collegeperiode voor een zorgvuldige voorbereiding op een nieuw contract of aanbesteding waarin we het beleid dat we dan hebben, inclusief de stevige lokale teams, doorontwikkelen, vormgeven.
- Zetten we in de zorg in op duurzaamheid en circulariteit. Als bijvoorbeeld hulpmiddelen als rollators en trapliften nog functioneren, is er geen reden om ze af te danken. We onderzoeken hoe we als gemeente hier een coördinerende en faciliterende rol in kunnen pakken
- Zetten we in op collectieve oplossingen voor problematiek die vaker voorkomt, zoals voor dementie of andere GGZ-problematiek.
- Zetten we in op preventieve ondersteuning voor ouderen, zoals valpreventie, dagbesteding en ontmoetingsactiviteiten.
- Verkennen we samen met mantelzorgers hoe we de middelen voor het mantelzorgcompliment zodanig inzetten dat zij er echt mee geholpen zijn.
- Gaan we op zoek naar meer respijtzorgmogelijkheden die mantelzorgers moeten helpen wat ademruimte te krijgen. Respijtzorg is tijdelijke vervangende zorg of ondersteuning, zodat mantelzorgers even op adem kunnen komen en hun zorgtaken vol kunnen houden.

5.2.6 Verbeteren toegang en dienstverlening en betaalbaarheid stelsel

In Alphen aan den Rijn willen we dat inwoners samenhang ervaren in de zorg en ondersteuning die zij krijgen en niet verdwalen in een complex

stelsel. We zullen daarbij aansluiten op de landelijke beweging naar stevige lokale teams, waarin ondersteuning integraal, dichtbij en mensgericht wordt georganiseerd. De stevige lokale teams zullen over vier jaar het hart vormen van onze toegang tot ondersteuning. Zij werken wijkgericht, kennen de sociale context en verbinden zorg, welzijn, jeugd, werk en inkomen. Binnen deze teams streven we naar zoveel mogelijk één herkenbaar aanspreekpunt, een gezicht per gezin.

Wanneer professionele ondersteuning nodig is, kijken we breed naar wat passend is: algemeen waar het kan, maatwerk waar het moet. Er is ruimte voor professionele afwegingen en voor creatieve of onconventionele oplossingen als de situatie daarom vraagt. We organiseren ondersteuning volgens het adagium *zo licht als mogelijk en zo zwaar als nodig*, met oog voor collectieve voorzieningen en slimme vormen van ondersteuning die de druk op zorg en ondersteuning verlichten.

We zorgen voor een dekkend en samenhangend aanbod, waarbij ondersteuning niet ophoudt buiten kantoortijden en waar passend ook digitaal of met behulp van arbeidsbesparende technologie kan worden ingezet. Alles wat we doen binnen toegang en dienstverlening staat in het teken van nabijheid, eenvoud en samenhang. Dat betekent ook dat ons stelsel in de komende vier jaar wijzigt.

Daarom:

- Maken we in 2027 een plan voor de stevige lokale teams dat past bij onze gemeente, maar dat ook voldoet aan de eisen die het Rijk daarvoor stelt. Hierbij hoort dat we ondersteuning zo organiseren dat inwoners niet van loket naar loket worden gestuurd, maar snel en herkenbaar een antwoord op hun vraag krijgen.
- Verbeteren we in deze periode ons stelsel aan beleid en voorzieningen zodat we de kwaliteit van de dienstverlening verhogen en meer samenhang aanbrengen in onze ondersteuning. We zorgen voor goede aansluiting op de contractperiodes met onze partners. Centraal hierbij is het faciliteren en versterken van inwoners en hun netwerk, het 'gewoon' maken van problemen, het bieden van een stevig vangnet voor mensen met complexe problemen en de inzet van zorgtechnologie.
- Werken we vanuit het adagium *zo licht als mogelijk en zo zwaar als nodig* en proberen collectieve oplossingen voor collectieve problemen te zoeken.
- Maken we preventie en de sociale basis de prioriteit in onze inzet op het sociale domein. Dit vraagt om een langjarig plan en een business case waarin we uitwerken hoe die investeringen vorm krijgen en wat we ervan verwachten. Investeren in de sociale basis heeft immers als effect dat het de druk op de duurdere zorg vermindert. We nemen het komend jaar om dit plan te maken. We betrekken daarbij nadrukkelijk de middelen van het Aanvullend Zorg- en Welzijnsakkoord die gericht zijn op de verbetering van de sociale infrastructuur. In die businesscase worden zowel maatschappelijke effecten als financiële consequenties inzichtelijk gemaakt, inclusief risico's en tienjarig stappenplan.

> **We stimuleren ontmoeting en dialoog en werken samen met organisaties en vrijwilligers, die we erkennen en ondersteunen in hun inzet.**

5.2.7 Toegankelijkheid en inclusie

Toegankelijkheid en inclusie hangen nauw samen, maar betekenen niet hetzelfde. Toegankelijkheid gaat over het wegnemen van praktische en mentale drempels in bijvoorbeeld gebouwen, dienstverlening, informatie en de openbare

ruimte. Inclusie gaat een stap verder: het draait om erbij horen, jezelf kunnen zijn en volwaardig meedoen, wie je ook bent. We zetten ons actief in tegen discriminatie en racisme en werken aan een open en rechtvaardige samenleving waarin iedereen mee kan doen.

"Allen die zich in Nederland bevinden, worden in gelijke gevallen gelijk behandeld. Discriminatie wegens godsdienst, levensovertuiging, politieke gezindheid, ras, geslacht, handicap, seksuele gerichtheid of op welke grond dan ook, is niet toegestaan."

Daarbij ligt de kracht in de samenleving zelf en heeft de gemeente vooral een faciliterende rol. We stimuleren ontmoeting en dialoog en werken samen met organisaties en vrijwilligers, die we erkennen en ondersteunen in hun inzet. Tegelijk geven we als gemeente het goede voorbeeld met toegankelijke communicatie, aandacht voor mensen die de taal minder goed beheersen en ruimte voor deelname van mensen met een beperking. Ook in subsidies, samenwerkingen en de inrichting van de openbare ruimte, zoals voldoende toegankelijke voorzieningen, sturen we actief op inclusie en gelijke kansen.

Daarom:

- Zorgen we voor een toegankelijke informatievoorziening en zetten we in op heldere communicatie richting al onze inwoners. We zetten daarbij ook in op het gebruik van apps en andere digitale middelen. Speciale aandacht hebben we voor mensen met een audiovisuele beperking en laaggeletterden.
- Zorgen we dat onze gebouwen toegankelijk zijn voor iedereen.
- Nemen we in onze contract- en subsidievoorwaarden op dat partijen zich inzetten voor inclusiviteit en toegankelijkheid.
- Stimuleren we het gesprek in de samenleving over wat ons bindt, maar schrikken ook niet weg om het moeilijke gesprek aan te gaan.
- Blijven we een regenbooggemeente en ontwikkelen we het regenboogbeleid de komende jaren door in dialoog met de samenleving. We zorgen ervoor dat we daarbij niet alleen afhankelijk zijn van het Rijk.
- Zorgen we ervoor dat onze openbare ruimte veilig is voor iedereen. We hebben daarbij specifieke aandacht voor de veiligheid van vrouwen, kinderen en personen uit de LHBTIQA+ gemeenschap.

5.2.8 Sporten en bewegen

Sport en bewegen zijn essentieel voor gezondheid, welzijn en ontwikkeling. Ze zorgen voor plezier en ontspanning, versterken de fysieke en mentale weerbaarheid en helpen mensen langer vitaal en zelfstandig te blijven. Tegelijk hebben ze een grote sociale waarde: ze brengen mensen samen, stimuleren ontmoeting en versterken de verbondenheid in wijken en dorpen.

We zien sport en bewegen als een belangrijk onderdeel van de basisinfrastructuur. We zorgen voor toekomstbestendige sportvoorzieningen en een uitnodigende openbare ruimte, met laagdrempelige plekken om te bewegen voor jong en oud. Sport moet voor iedereen toegankelijk zijn, zowel in verenigingsverband als informeel. Verenigingen spelen daarbij een sleutelrol en ondersteunen we waar nodig, in samenwerking met onderwijs, zorg en maatschappelijke organisaties, zodat sport bijdraagt aan preventie, ontmoeting en gelijke kansen.

Daarom:

- Bedenken we slimme oplossingen voor toekomstbestendige accommodaties en velden, met waar mogelijk meer ruimte voor medegebruik door andere partijen.
- Zetten we in op meer en inclusievere en rookvrije speel- en beweegplekken, trapveldjes en het skatepark. Belangrijk is hierbij dat we wijken en buurten laten



meedenken en hen bijvoorbeeld zelf hun speelplek laten ontwerpen. Bij herinrichting, vernieuwing of nieuwe aanleg maken we altijd gebruik van de principes van de groenblauwe schoolpleinen. Ook hoort hierbij dat we waar mogelijk de schoolpleinen buiten schooltijden openstellen voor de buurt.

- Zorgen we ervoor dat jong en oud kan sporten in de buitenruimte door te voorzien in nieuwe, veilige 'ommetjes', loop- en fietsroutes. Ook zetten we in op plekken zoals skateparken, fitnessparken en voetbalkooien. We zorgen er daarbij voor dat die plekken en routes voor iedereen toegankelijker, aantrekkelijk en veilig zijn, met speciale aandacht voor meiden en vrouwen.
- Ontwikkelen we Alphen Vitaal door tot een sterke lokale basisinfrastructuur voor sport, bewegen, gezondheid en ontmoeting. Sport en bewegen zijn daarbij geen los beleidsterrein, maar een essentieel onderdeel van de sociale basis in onze wijken en dorpen. Daarmee sluiten we aan bij de landelijke beweging rond AZWA, preventie en het verminderen van zorgdruk.
- Geven we de buurtsportcoaches een sleutelrol. Zij verbinden inwoners, verenigingen, scholen, zorg, welzijn en gemeente, signaleren wat nodig is en helpen inwoners naar passend sport- en beweegaanbod. In de doorontwikkeling van Alphen Vitaal versterken we daarom hun positie, kwaliteit en continuïteit.
- Maken vanaf 2027 ook de twee gemeentelijke zwembaden AquaRijn, De Hoorn en Buurtcentrum AquaRijn organisatorisch onderdeel uit van Alphen Vitaal 2.0. Zwembaden zijn meer dan recreatie en zwemles: zij dragen bij aan zwemveiligheid, gezondheid, revalidatie, ontmoeting en toegankelijk beweegaanbod.
- Verbinden we ons met verenigingen waar kinderen en jongeren komen vanuit de gedachte dat ook daar soms zorgvragen leven. We ondersteunen deze verenigingen met kennis en we treden op als verbinder naar andere organisaties. Daarnaast geven we ruimte aan initiatieven die erop gericht zijn de weerbaarheid van kinderen te vergroten, ook daar verbinden we kennis en ervaring met elkaar.
- Gaan we in gesprek met verenigingen over sporten voor speciale doelgroepen, zoals ouderen en mensen met een beperking en over de mogelijkheden voor jongeren om bij een vereniging een stageplek te vinden.
- Verbinden we de eerdergenoemde AlphenPas aan het sportaanbod, zodat dit voor iedere inwoner toegankelijk wordt.
- Zoeken we uit hoe we ervoor kunnen zorgen dat ieder kind in onze gemeente een A-diploma behaalt. We helpen daarbij heel gericht specifieke groepen die het echt niet zelf kunnen betalen of organiseren.

5.2.9 Cultuur

Cultuur is onmisbaar voor een aantrekkelijke, inclusieve en veerkrachtige samenleving. Het stimuleert creativiteit, verbeeldingskracht en

reflectie en helpt mensen (vooral kinderen en jongeren) hun talenten te ontdekken, zichzelf te uiten en weerbaar te worden. Daarnaast brengt cultuur mensen samen: het zorgt voor ontmoeting en verbinding in wijken en dorpen en draagt zo bij aan sociale samenhang en leefbaarheid. Tenslotte draagt cultuur ook bij aan preventie, mentale gezondheid, ontmoeting en het tegengaan van eenzaamheid.

We zorgen dat cultuur toegankelijk is voor iedereen met welke achtergrond dan ook, met aandacht voor diversiteit en ruimte voor zowel professionals als amateurs en vrijwilligers. Culturele verenigingen en initiatieven spelen hierin een sleutelrol. Door cultuur te verbinden met onderwijs, jeugdbeleid en preventie versterken we de ontwikkeling van kinderen en jongeren. Samen met wijkvoorzieningen en ontmoetingsplekken vormen zij een netwerk waarin cultuur zichtbaar en beleefbaar is en waarin talent zich kan ontwikkelen.

Daarom:

- Zoeken we naar betere verbindingen tussen alle instellingen en verenigingen op het gebied van cultuur. We zien daarvoor een belangrijke rol bij de mensen die echt in de wijken werken zoals de cultuurcoaches, maar ook de jongerenwerkers en de gebiedsregisseurs. Dat moet ertoe leiden dat fysieke plekken en programmering elkaar versterken. We verbinden dit met sport.
- Zetten we erop in om het cultuuraanbod te borgen, er meer samenhang in te brengen en het wijkgerichter te maken, zodat jong en oud in iedere wijk mee kan doen.
- Herijken we onze inzet op de culturele infrastructuur en maken de opdracht aan Khabbaz en de cultuurmakelaar toekomstgericht. Daarbij zetten we de rijksmiddelen doelgericht in en geven we Khabbaz expliciet de opdracht om cultuur toegankelijker te maken voor mensen met verschillende culturele achtergronden, zodat er meer diversiteit ontstaat in ons culturele aanbod, onder het motto *meer kleur in onze cultuur*
- Verbinden we de eerdergenoemde AlphenPas aan het cultuuraanbod, zodat dit voor iedere inwoner toegankelijker wordt
- Zetten we in op de bibliotheek als maatschappelijke partner, als onderdeel van de sociale infrastructuur in de samenleving en leggen we stevigere verbindingen tussen de bibliotheek en de andere maatschappelijke partners.
- Zorgen we ervoor dat de verschillende culturele instellingen die structurele financiering van ons ontvangen, zoals de bibliotheek en Castellum in ons een betrouwbare partner hebben. Samen met die partijen werken we aan langjarige strategische plannen.
- Maken we het Oude Raadhuis af binnen de vastgestelde kaders en voeren we bestaande raadsbesluiten uit, met als doel deze locaties geschikt te maken voor duurzame exploitatie en doelmatig gebruik van middelen.

5.2.10 Versterken van sociale samenhang door ontmoeting en evenementen

Evenementen spelen een belangrijke rol in het versterken van de sociale samenhang in Alphen aan den Rijn. Ze brengen inwoners samen, stimuleren ontmoeting en dragen bij aan inclusie en kansengelijkheid. Binnen het brede aanbod is er een onderscheid te maken tussen evenementen die gericht zijn op herdenken en verbinden en evenementen die vooral bijdragen aan ontspanning en plezier.

Aan de ene kant zijn er evenementen die in het teken staan van reflectie en gedeelde waarden. Deze momenten dragen bij aan het besef van wat ons als gemeenschap verbindt en bieden ruimte voor betekenisvolle ontmoeting tussen verschillende groepen inwoners, zoals bij de 4 mei-herdenking, de viering van Keti Koti en de herdenking



van de Molukse Gemeenschap. Daarnaast zijn er evenementen die juist gericht zijn op ontspanning en het samen beleven van plezier. Deze activiteiten zorgen voor levendigheid en vormen de 'lol' van de samenleving. Denk hierbij aan de Avond4daagse, Carnaval in Boskoop, Trekkertrek, Huttenbouw en het Zomerspektakel, waar inwoners op een laagdrempelige manier samenkomen.

Tegelijkertijd staat de organisatie van evenementen onder druk en is deze vaak afhankelijk van de inzet van vrijwilligers. Juist daarom is het van belang dat de gemeente een faciliterende rol vervult en ruimte biedt aan initiatief. Op die manier kunnen evenementen toegankelijk blijven en duurzaam worden georganiseerd.

Daarom:

- Behouden en ondersteunen we evenementen die bijdragen aan verbinding, inclusie en kansengelijkheid in onze gemeente. Daarbij herijken we het beoordelings- en subsidiekader rondom evenementen.

> **Door jongeren actief te betrekken, investeren we niet alleen in hun ontwikkeling, maar ook in een sterke, betrokken gemeenschap.**

- Maken we het eenvoudiger om evenementen te organiseren, met bijzondere aandacht voor vrijwilligersorganisaties en bewoners- initiatieven.
- Richten we een evenementenloket in, waar organisatoren terechtkunnen voor ondersteuning, afstemming en heldere procedures.
- Bieden we ruimte voor meerjarige vergunningen, zodat organisatoren minder administratieve lasten hebben en meer zekerheid krijgen om evenementen voort te zetten en te ontwikkelen.

6. Jeugd en talentontwikkeling

6.1 Kansen voor ieder kind

Hoe kinderen opgroeien, welke kansen zij krijgen en of zij hun talenten kunnen ontwikkelen, heeft niet alleen invloed op hun eigen toekomst, maar ook op die van Alphen aan den Rijn als geheel. Kansengelijkheid, talentontplooiing, weerbaarheid en veerkracht staan centraal. Het manifest *Opgroeien, Opvoeden en Jeugdhulp*, onze Sociale Visie en de Hervormingsagenda Jeugd die vanuit het Rijk richting geeft, zijn hierbij onze leidraad.

Elk kind beschikt over talenten en mogelijkheden. Die zie je in schoolprestaties, maar ook in creativiteit, zorgzaamheid, doorzettingsvermogen en vakmanschap. Om deze talenten te ontwikkelen, is een veilige en stimulerende omgeving nodig waarin kinderen zich gezien voelen, fouten mogen maken en ruimte krijgen om te groeien. Die omgeving bestaat uit thuis, school, de wijk, sport, cultuur en vrije tijd. Samen vormen zij de pedagogische basis, het fundament voor een gezonde ontwikkeling. Daarbij geldt: It takes a village to raise a child. We zetten ons ervoor in dat die *village* dichtbij is en goed is toegerust om kinderen en jongeren die stevige basis te bieden. Verenigingen spelen hierin een sleutelrol. Sportclubs, scouting en culturele organisaties zijn plekken waar jongeren samenkomen, zichzelf kunnen zijn en leren samenwerken.

De basis begint thuis; ouders en verzorgers zijn verantwoordelijk voor de opvoeding van hun



kinderen. En met goede scholen, sport en cultuur, sterke wijknetwerken en ontmoetingsplekken voor jongeren bouwen we verder aan pedagogische basis. We versterken en verbinden deze ketens en netwerken rondom jeugdigen, zodat er geen gaten ontstaan en kinderen niet tussen wal en schip vallen. Investeren in jeugd en talent is daarmee investeren in gelijke kansen, samenhang en toekomstperspectief, zodat kinderen zich welkom voelen en jongeren perspectief ervaren. Waar we zien dat kansen ongelijk zijn verdeeld, durven we ongelijk te investeren.

Opgroeien betekent ook leren omgaan met verschillen, onzekerheden en tegenslag. Niet elke opvoedvraag moet beantwoord met een zorgtraject, niet iedere hobbel die een kind moet nemen vraagt om professionele steun. Door opvoeden en opgroeien te normaliseren en steun te vinden in het eigen netwerk, ontwikkelen kinderen vertrouwen en veerkracht. Door ouders te versterken, ondersteuning dichtbij te organiseren en problemen vroeg te signaleren, voorkomen we dat kinderen onnodig in de jeugdhulp terechtkomen. Als hulp toch nodig is, bieden we die passend en gericht: zo licht als mogelijk en zo zwaar als nodig. Zo houden we de zorg beschikbaar voor diegenen die het echt nodig hebben, ook in de toekomst. Sterke lokale teams, goede samenwerking in de zorgketen en in het netwerk en echte betrokkenheid van jongeren zelf, via jeugdparticipatie en invloed op beleid, vormen daarbij de kern.

Samenwerking tussen onderwijs, zorg en preventie is belangrijk. School speelt een centrale rol: als plek om te leren, te ontmoeten en te groeien, maar ook om snel en laagdrempelig ondersteuning te bieden wanneer dat nodig is. Daarom zetten we stevig in op de Lokale Educatieve Agenda. We versterken de verbinding tussen onderwijs, opvang, zorg, sport, cultuur en de wijk en zorgen er samen met het onderwijs voor dat scholen en schoolomgevingen zich ontwikkelen tot plekken waar een dynamische schooldag, ondersteuning dichtbij en samenwerking met de omgeving vanzelfsprekend zijn. Zo ontstaan leeromgevingen waarin kinderen zich breed kunnen ontwikkelen, passend bij de wereld van vandaag en morgen.

Deze koers vraagt om een langdurige inzet en duurzame partnerschappen. Alleen door samen steeds weer stappen in de goede richting te zetten en vol te houden, bouwen we aan een generatie die veerkrachtig, nieuwsgierig en vol vertrouwen opgroeit. In Alphen aan den Rijn geven we kinderen niet alleen kansen, maar ook het geloof dat zij ertoe doen en dat hun talenten van waarde zijn, zodat zij vol vertrouwen hun plek in kunnen nemen.

6.2 Onze keuzes

6.2.1 Voorafgaand aan school

De manier waarop jonge kinderen opgroeien, heeft blijvende invloed op hun gezondheid, ontwikkeling en kansen later in het leven. Daarom is de inzet voor jonge kinderen één van de meest bepalende taken van de gemeente. De basis voor een kansrijke toekomst wordt gelegd in de eerste duizend dagen van een kind, vanaf de zwangerschap tot het tweede levensjaar. In deze periode maken veiligheid, stabiliteit en ondersteuning het grootste verschil.

Door ondersteuning, zorg en opvang vanaf het begin goed te verbinden, versterken we gelijke kansen en voorkomen we dat achterstanden zich opstapelen. Zo bouwen we samen aan een stevige basis waarop ieder kind verder kan groeien.

Daarom:

- Blijven we met het programma Kansrijke Start inzetten op een goede, gezonde en stabiele start voor ieder kind, samen met ouders en professionals. We zorgen voor scherpere verbinding tussen dit programma en andere initiatieven.
- Zetten we ons beleid ten aanzien van voorschoolse educatie en kinderopvang door, waarbij we zoeken naar sterkere verbindingen in het netwerk.
- Hebben we expliciet aandacht voor vroegsignalering en vroeghulp zodat kinderen die een achterstand hebben, toch naar school kunnen.
- Faciliteren we samen met maatschappelijke partners, de vorming van netwerken van jonge ouders.
- Verkennen we of en hoe we de positie van JGZ (Jeugdgezondheidszorg) kunnen versterken in het netwerk rondom het jonge kind.



6.2.2 Leren, ontwikkelen en schoolgebouwen

Scholen zijn plekken waar kinderen niet alleen kennis opdoen, maar ook ontdekken wie ze zijn en wat ze kunnen. Goed onderwijs versterkt zelfvertrouwen, perspectief en verbondenheid. In Alphen aan den Rijn zien we onderwijs daarom als onderdeel van een brede ontwikkelomgeving. Met de Lokale Educatieve Agenda verbinden we scholen, kinderopvang, ondersteuning en maatschappelijke partners, zodat leren, welzijn en zorg samenkomen en kinderen ondersteuning krijgen op de plek waar zij dagelijks zijn.

Daarnaast zijn schoolgebouwen belangrijke ontmoetingsplekken in de wijk, waar onderwijs, opvang, zorg, sport en cultuur samenkomen. Door gebouwen en onderwijsconcepten goed op elkaar af te stemmen, creëren we ruimte voor innovatieve en inclusieve vormen van leren. Zo ontwikkelen scholen zich tot plekken die aansluiten bij de wereld van vandaag en morgen en kinderen de kans krijgen zich breed te ontwikkelen.

Daarom:

- Zien we de huidige Lokaal Educatieve Agenda (LEA) als prachtig startpunt en vliegwiel. In de komende vier jaar ontwikkelen we de LEA door op basis van de huidige inhoud en verbinden we deze aan zorg en ondersteuning, aan de sociale basis en aan onderwijs en arbeidsmarkt. In 2026 zorgen we voor een goede overlegstructuur om de samenwerking tussen de partijen in de LEA te versterken.
- Zetten we extra in op thuiszitters en vroegtijdig schoolverlaters, door het creëren van extra plekken en door te verbinden met het programma onderwijs en arbeidsmarkt.
- Verbinden we nadrukkelijk de jeugdhulp aan het onderwijs en bouwen voort op de inzet van brugfunctionarissen en schoolpedagogen.

- Ontwikkelen we in de komende collegeperiode in stevig strategisch partnerschap met onze onderwijspartners het Integraal HuisvestingsPlan Onderwijs door tot een Strategisch Masterplan Onderwijs. We zorgen ervoor dat dit een aanjager krijgt en dat de domeinoverstijgende verbinding die hiervoor nodig is, vorm krijgt. Ook houden we de rol van de gemeente scherp. In dat masterplan gaat het niet alleen over stenen, maar juist ook over de verbinding met de LEA en de inhoud van het onderwijs en alles wat daarmee verbonden is, zoals de connectie met zorg en ondersteuning en de verbinding van de school met de wijk en met andere voorzieningen in die wijk. Hierbij valt concreet te denken aan:
  - Daar waar scholen erop inzetten: het principe van de dynamische schooldag, gericht op sport, kunst en cultuur, techniek, natuur- en milieueducatie en erfgoed.
  - Het vormgeven van ondersteuning en hulp dicht bij het kind, waarbij we de school zien als belangrijke vindplek, in samenwerking met partners als Oog voor Thuis en de samenwerkingsverbanden. We zorgen dat scholen steeds een vast aanspreekpunt hebben.
  - Het vormgeven van Integrale Kindcentra.
  - Het creëren van huiskamers in wijken waar voorzieningen samenkomen en mensen uit de wijk elkaar kunnen ontmoeten en waar dienstverlening, maar ook activiteiten beschikbaar zijn, in het kader van multifunctioneel gebruik van voorzieningen.
  - Bouwen vanuit het idee: e*en goed binnenklimaat is een goed leerklimaat*, in verbinding met groenblauwe schoolpleinen.
- Werken we gedurende deze periode op basis van de LEA en het Masterplan onderwijs toe naar een integrale jeugd- en onderwijsagenda waarin onderwijs, jeugdhulp, kinderopvang, welzijn en onderwijshuisvesting samenkomen.
- Zetten we samen met onderwijs en bedrijfsleven vanuit de verbinding onderwijs, arbeidsmarkt en economie in op een leven lang ontwikkelen en op onderwijs dat aansluit op de arbeidsmarkt van de toekomst. Zie hiervoor ook wat we daarover hebben opgeschreven bij het hoofdstuk over economie.

6.2.3 Je stem laten horen

Jeugdparticipatie is van grote waarde voor zowel jongeren zelf als voor de samenleving als geheel. Wanneer jongeren de ruimte krijgen om mee te denken, mee te doen en mee te beslissen, voelen zij zich serieus genomen en betrokken bij hun omgeving. Dat versterkt hun zelfvertrouwen, verantwoordelijkheid en gevoel van eigenaarschap.

Door jongeren actief te betrekken, investeren we niet alleen in hun ontwikkeling, maar ook in een sterke, betrokken gemeenschap. Jeugdparticipatie is daarmee geen extra, maar een belangrijk onderdeel van opgroeien, samenleven en bouwen aan de toekomst.

Daarom:
- Praten we niet over kinderen en jongeren, maar vooral mét kinderen en jongeren.
- Zetten we de jongerenraad (JARA) voort en ontwikkelen we deze samen met de jongeren steeds verder.
- Benutten we jongerencentra en de inzet van de jongerenwerkers om jongeren te laten participeren.
- Stimuleren we burgerschapsonderwijs op scholen, in verbinding met bijvoorbeeld de Week van Respect.
- Zetten we in op doorontwikkeling van het principe van de kinderburgemeester zodat deze structureel onderdeel is van het programma op scholen.
- Zorgen we voor een voor iedereen heldere jaarprogrammering voor kinder- en jongerenparticipatie.

6.2.4 Jeugdhulp: sterke ketens, waardevolle netwerken, passende antwoorden

Jeugdhulp is er voor kinderen en gezinnen wanneer opgroeien tijdelijk vastloopt, maar ons uitgangspunt is helder: we willen dat zo min mogelijk kinderen hierin terechtkomen. Opgroeien brengt nu eenmaal onzekerheden en tegenslagen met zich mee en vraagt niet altijd om professionele zorg. Daarom zetten we in op het normaliseren van opvoeden en opgroeien en versterken we gezinnen en hun omgeving. Ouders spelen hierin een centrale rol en kunnen waar nodig ondersteund worden, zonder direct jeugdhulp in te zetten. We hebben daarbij nadrukkelijk aandacht voor mentale gezondheid, door vroeg te signaleren en lichte ondersteuning dichtbij te organiseren.

Als jeugdhulp nodig is, zetten we die bewust en zorgvuldig in, volgens het principe: zo licht als mogelijk en zo zwaar als nodig, met ruimte om adequaat op en af te schalen. Specialistische zorg is tijdelijk en gericht op herstel en terugkeer naar het gewone leven. Met sterke lokale teams, goede samenwerking met bijvoorbeeld scholen en medisch verwijzers en één plan en waar mogelijk één gezicht per gezin zorgen we voor samenhang en voorkomen we versnippering. We kijken daarbij nadrukkelijk ook naar de omgeving van het kind als daar de oorzaak ligt. Zo bouwen we aan een stevige pedagogische basis en aan een jeugdhulp die terughoudend is waar het kan en beschikbaar blijft voor wie het echt nodig heeft.

Daarom:

- Bouwen we voort op de ingezette koers van de jeugdhulp van het afgelopen jaar, waarbij het manifest *Opgroeien, Opvoeden en Jeugdhulp* en de Hervormingsagenda Jeugd leidend zijn. We creëren rust en stabiliteit creëren en ontwikkelen verder in kwaliteit en samenhang. Belangrijk daarbij is dat we:
  - Oog voor Thuis meer in positie brengen, als onderdeel van de stevige lokale teams en als uitvoerder van een stuk ambulante jeugdhulp.
  - Zorgen dat we inzicht hebben op volume en kostenontwikkeling van de jeugdhulptrajecten.
  - Zorgen voor een goede integratie bij de Serviceorganisatie Zorg Holland Rijnland die regionaal de inkoop van onze specialistische jeugdhulp op zich zal nemen. We zetten daarbij in op een goede afstemming en wijze van samenwerken tussen Oog voor Thuis en specialistische zorg.
  - Steviger inzetten op vroegsignalering en vroeghulp.
  - Betere verbindingen leggen tussen verschillende thema's, door partijen beter te verbinden, de stevige lokale teams te ontwikkelen, maar ook door in onze begroting te kijken waar we slimmer kunnen ontschotten. Daar hoort ook bij dat we zoveel mogelijk proberen om voor een gezin een samenhangend plan te maken en met vaste personen voor gezinnen te gaan werken.
  - Extra aandacht hebben voor mentale gezondheid bij jongeren.
  - Nog beter inzetten op het adagium: zo licht als mogelijk en zo zwaar als nodig. Daarbij zorgen we voor adequaat op- en afschalen.
  - Zorgen voor betere samenwerking met medisch verwijzers zoals huisartsen, zodat ook de jeugdigen die door hen verwezen worden alleen wanneer dat echt nodig is in een zorgtraject komen.
  - De samenwerking met het onderwijs verstevigen.
- Hebben we aandacht voor de mensen die in onze gemeente ondersteuning en hulp verlenen aan jeugdigen.
- Maken we op basis van de Wet Reikwijdte Jeugdhulp duidelijker wanneer we jeugdhulp moeten inzetten en wanneer niet. De kern daarbij is dat niet elke opvoed- of opgroeivraag een zorgtraject hoeft te worden. De verantwoordelijkheid voor passende hulp blijft, maar de wet helpt ons om daar gerichter en zorgvuldiger mee om te gaan. Dit traject zal



in de komende twee jaar worden afgerond. Belangrijk daarbij is dat we ervoor zorgen dat de wet niet leidt tot grotere verschillen tussen mensen met meer of minder geld.

- Zijn we met onze netwerkpartners in gesprek over onze visie op de jeugdhulp en maken we hen er onderdeel van. We zijn er als hoeder van het stelsel verantwoordelijk voor de zorgketen en de samenwerking binnen het netwerk van informele en formele partijen zorgen dat er geen gaten in vallen en we zorgen dat er binnen die samenwerking wordt gewerkt vanuit één idee.
- Nemen we in de regio de rol in die bij ons als grote gemeente past. We zorgen voor regie, leiderschap, samenwerking en ruimte voor vernieuwing.
- Leggen we betere verbindingen met bijvoorbeeld de sociale basis, waaronder de verenigingen, het jongerenwerk en de culturele instellingen.
- Zetten we stevig in op verbinding met de veiligheidsketen. We onderzoeken daarbij of we een BOA specifiek voor jeugd kunnen aantrekken en zorgen voor een verbinding tussen de veiligheidsdriehoek en het onderwijs.

7. Economie en transitie

7.1 Duurzaam groeien, lokaal versterken

Alphen aan den Rijn staat voor meerdere grote transities tegelijk: groei van het aantal inwoners, voldoende en passende werkgelegenheid, schaarse ruimte, de energietransitie en netcongestie, veranderingen op de arbeidsmarkt en een klimaatbestendige leefomgeving. Deze opgaven vragen om duidelijke keuzes en een heldere koers. Binnen deze koers sturen we op brede welvaart. Als gemeente zijn we een betrouwbare en transparante partner voor onze ondernemers, onderwijs, regio, provincie en het Rijk. We vertalen deze koers naar een nieuwe economische agenda en aan onze bredere groeistrategie.

Een gezonde economie vraagt om voldoende mensen, ruimte en energie. Ontbreekt één daarvan, dan stagneert de ontwikkeling en komt de kwaliteit van leven onder druk te staan. Daarom kiezen we niet voor haast, maar voor een haalbare, betaalbare en uitlegbare koers met draagvlak bij inwoners en ondernemers. We nemen actief regie, maken duidelijke keuzes over wat we wel en niet doen en zorgen voor een consistente uitvoering.

We versterken Alphen aan den Rijn als economisch vitale en toekomstbestendige gemeente met een helder ruimtelijk-economisch profiel. We sluiten daarbij aan bij de bestaande Ruimtelijk Economische Koers. Omdat ruimte in onze gemeente schaars is kiezen we daarbij voor een kwalitatief hoogwaardige invulling van die ruimte: niet groeien om te groeien maar kiezen voor sectoren die meerwaarde bieden op het gebied van brede welvaart en waarbij onze schaarse ruimte optimaal rendeert. We richten ons op sectoren die passen bij onze schaal en ligging, zoals arbeids- en kennisintensieve bedrijvigheid, circulaire activiteiten en ondernemingen die bijdragen aan innovatie en leefbaarheid. Daarnaast werken we aan vitale stads- en dorpscentra (zoals het Stadshart in Alphen en het centrum van Boskoop), met aandacht voor leegstand, bereikbaarheid, functiemenging en een aantrekkelijk verblijfsklimaat. We bieden ondernemers ruimte om te groeien en innoveren en laten de werkgelegenheid meegroeien met het aantal inwoners. Daarbij bewaken we de balans met de kwaliteit van de leefomgeving. Elk gebied vraagt om maatwerk: bedrijventerreinen, dorpscentra, het buitengebied en de Greenport Boskoop kennen ieder hun eigen kansen en opgaven. Door per gebied te sturen op potentie en maatschappelijke meerwaarde benutten we de schaarse ruimte slimmer.

De komende vier jaar versterken wij onze positie als 100.000+ gemeente, waar economische ontwikkeling en maatschappelijke transities elkaar versterken en waar werkgelegenheid meegroeit met het aantal inwoners. We staan herkenbaar op de kaart in de regio: een gemeente waar economische kracht hand in hand gaat met kwaliteit van leven. De komende vier jaar zetten we die ambities om in concrete resultaten.

7.2 Onze keuzes

7.2.1 Ruimte voor economie: slimmer benutten en vernieuwen

Economische groei gaat voor ons samen met leefbaarheid en ruimtelijke kwaliteit. Om die waarden te behouden, sturen we actief: niet alles past overal en niet elke vorm van bedrijvigheid is passend. Zonder richting ontstaat versnippering en inefficiënt ruimtegebruik. Daarom maken we bewuste keuzes in locatie, mengen waar mogelijk en scheiden waar nodig, zodat we werken aan een aantrekkelijke, duurzame en economisch veerkrachtige gemeente.

We benutten verouderde delen van bedrijventerreinen slimmer door herstructurering, intensiever ruimtegebruik en het opnieuw organiseren van functies. Zo voorkomen we extra druk op het landschap en ontstaan sterke clusters van bedrijven die elkaar versterken, bijvoorbeeld via gedeelde voorzieningen, energie en logistiek.



Dit biedt ruimte aan activiteiten met een hogere toegevoegde waarde en maakt bedrijventerreinen tot motoren voor innovatie, werkgelegenheid en toekomstbestendige economische groei.

Daarom:

- Kiezen we voor het verdiepen van onze Ruimtelijk-Economische Koers, waarin we scherper bepalen welk type bedrijvigheid we waar willen faciliteren en welke niet, met een focus op hoogwaardige, kennisintensieve bedrijvigheid die een bijdrage levert aan groei van de werkgelegenheid, binnen de speerpuntsectoren uit de Ruimtelijk-Economische Koers (maakindustrie, bouw en de Greenport Boskoop). Ook kijken we naar de mogelijkheden die er zijn voor investeringen vanuit het Rijk op het gebied van defensie.
- Gaan we met de Economic Development Board Alphen aan den Rijn (EBDA) en Alphen Marketing in gesprek om te komen tot een hernieuwde opdracht om de profilering en bijbehorende marketing verder vorm te geven, in samenspraak met onze ondernemers.
- Zetten we in op het optimaal benutten van onze strategische ligging langs de N11 en de Oude Rijn in de vorm van de stedelijke as Alphen aan den Rijn-Leiden-Katwijk.
- Maken we duidelijk hoe we de ontwikkeling van onze bedrijventerreinen zien, waarbij we in ieder geval inzetten op herstructurering en beter benutten van bestaande bedrijventerreinen, het verhogen van de organisatiegraad met behulp van de inzet van parkmanagement en het creëren van schuifruimte als alternatief voor steeds nieuwe uitleglocaties.

- Nemen we als gemeente een actieve en verbindende rol, onder andere door waar nodig als verbindende gesprekspartner op te treden tussen ondernemers en door herontwikkeling te stimuleren. Dit doen we in nauwe samenspraak met de Vereniging Ondernemingen Alphen aan den Rijn (VOA) en de EDBA.
- Gaan we door met de ontwikkeling van de Barrepolder, waarbij we ons richten op circulariteit. De ontwikkeling van de Barrepolder koppelen we nadrukkelijk aan de brede welvaart en leefbaarheid voor onze inwoners. We gaan met omwonenden en provincie in gesprek over hoe we met elkaar invulling geven aan deze keuze, inclusief een zorgvuldige ruimtelijke inpassing.
- Zetten we actief in op het stimuleren van circulaire bedrijvigheid, zowel in de stad als in de Greenport Boskoop als in het buitengebied. Daarbij werken we proactief in bestaande netwerken op gemeentelijk, regionaal, provinciaal en nationaal niveau.
- Werken we toe naar de ontwikkeling van een circulair centrum (met relevante partners), waarbij organisatorische samenwerking tussen deze partners randvoorwaardelijk is.

7.2.2 Een sterk ondernemersklimaat en MKB

Een sterke en veerkrachtige lokale economie staat of valt met ondernemers die zich gehoord, geholpen en serieus genomen voelen door de overheid. Ondernemerschap vraagt om ruimte, vertrouwen en een duidelijk kader waarbinnen plannen kunnen worden gemaakt en investeringen kunnen lonen.

We zien het midden- en kleinbedrijf als de ruggengraat van onze lokale economie. Zij zorgen niet alleen voor werkgelegenheid dichtbij huis, maar dragen ook bij aan innovatie, vakmanschap en sociale cohesie in wijken en dorpen. Deze bedrijven zijn echter kwetsbaarder voor stapeling van regels, langdurige procedures en onduidelijkheid over toekomstige ontwikkelingen. Wij willen een gemeente zijn die als betrouwbare partner met ondernemers zoekt naar oplossingen en kansen, ook als het spannend is.

Dit betekent ook dat we belemmeringen zoveel als mogelijk wegnemen, processen begrijpelijk en toegankelijk maken en ondernemers actief ondersteunen bij ontwikkelingen en transities. Door het MKB centraal te stellen en ruimte te bieden aan ondernemerschap, versterken we niet alleen de economische structuur, maar ook de leefbaarheid en vitaliteit van onze gemeente op de lange termijn.

Daarom:
- Willen we een gemeente zijn die een betrouwbare, toegankelijke en transparante partner is voor ondernemers, met helder, begrijpelijk en consistent beleid.
- Ondersteunen we ondernemers laagdrempelig en dichtbij, onder andere via goede dienstverlening en nauwe samenwerking met de VOA en een nieuw op te richten ondernemersloket.
- Herbevestigen we ons beleid om aanbestedingen waar mogelijk duurzaam en sociaal met lokale binding te organiseren, zodat publieke investeringen zoveel mogelijk lokaal renderen.
- Zetten we het bestaande beleid rond winkelsluitingstijden voort en bieden we ondernemers daarmee stabiliteit en duidelijkheid.

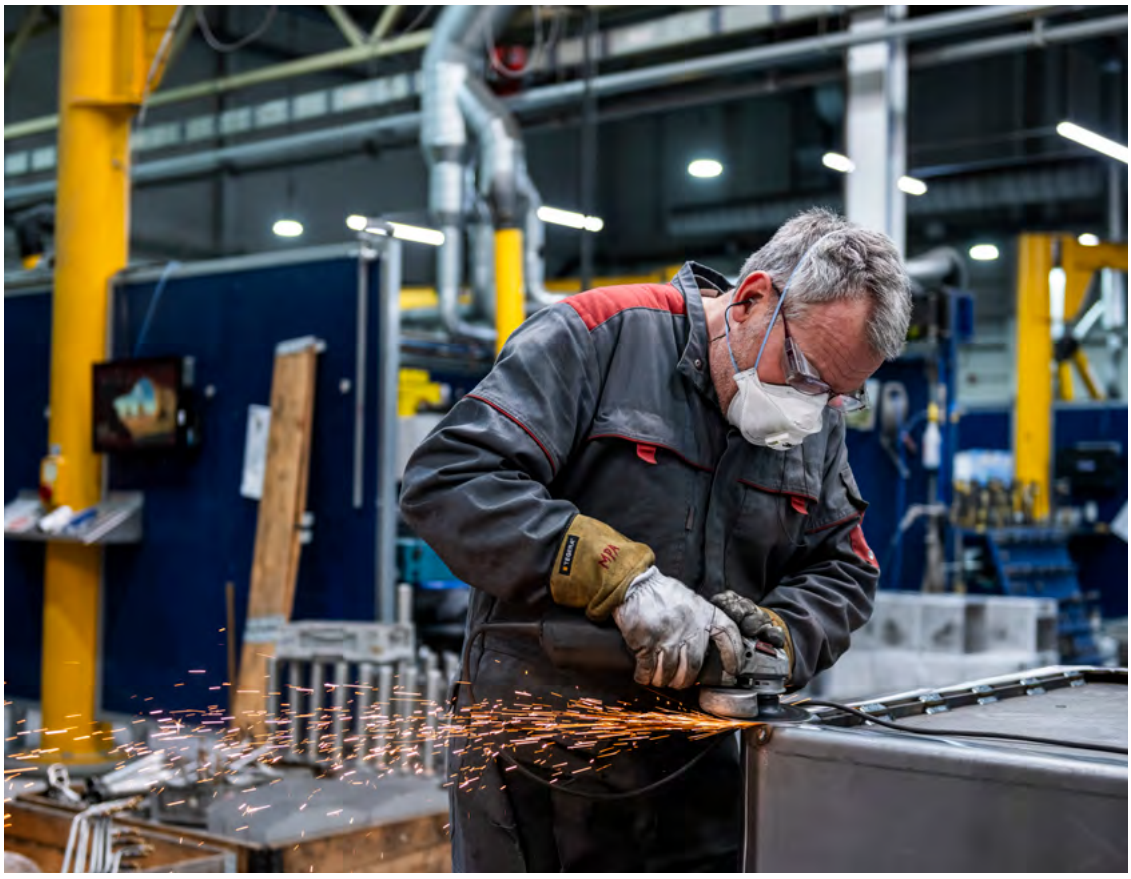
7.2.3 Sturen op arbeidsmarkt, onderwijs en talentontwikkeling

Duurzame economische en maatschappelijke ontwikkeling vraagt om inwoners die zich kunnen ontwikkelen en om voldoende mensen met de juiste kennis en vaardigheden. Hoe mensen leren, werken en zich blijven ontwikkelen, bepaalt zowel hun persoonlijke toekomst als de economische

veerkracht en sociale samenhang van Alphen aan den Rijn. Tegelijk staat de arbeidsmarkt onder druk door krapte, vergrijzing en snelle veranderingen, waardoor het voor bedrijven lastiger wordt om personeel te vinden en voor inwoners om inzetbaar te blijven zonder gerichte ondersteuning. Daarom zetten we in op een samenhangende en toekomstgerichte aanpak waarin onderwijs, arbeidsmarkt en economie met elkaar worden verbonden. Zo krijgen inwoners de kans om zich te blijven ontwikkelen en mee te bewegen met veranderingen, terwijl bedrijven toegang houden tot talent. Dit versterkt niet alleen de economische groei, maar ook de sociale samenhang en veerkracht. Dit zorgt er ook voor dat talent behouden blijft voor de regio en dit draagt bij aan de opgaven van de toekomst.

Daarom:

- Maken we één stevig strategisch programma op het gebied van arbeidsmarkt en onderwijs waarin beleid, uitvoering en regionale samenwerking worden verbonden, met als doel talent te behouden, te ontwikkelen en aan te trekken ten dienste van een vitale economie en een sterke sociale basis. Daarbij leggen we een duidelijke koppeling tussen arbeidsmarkt, onderwijs en onze speerpuntsectoren, met gebruikmaking van het (revolverend) fonds dat is genoemd bij het hoofdstuk samenleven en gezondheid.
- Versterken we de samenwerking tussen onderwijsinstellingen, ondernemers en gemeente, zodat opleiding en werk beter op elkaar aansluiten, waarbij we lopende



initiatieven zoals STROOM actief benutten en ondersteunen. Daarbij geven we vanuit onze rol onderwijsinstellingen de mogelijkheid en de ruimte om nieuw aanbod te ontwikkelen dat hierbij aansluit. Te denken valt aan associate degrees en maatwerk-onderwijs.
- Zetten we in op een betere verbinding met de al bestaande Human Capital Agenda (HCA), waardoor we bestaande regionale, provinciale en nationale netwerken slimmer benutten voor onze economische speerpunten.
- Zetten we ons in om innovatieve branche in de energietransitie en AI naar Alphen te halen.

7.2.4 Energie en netcongestie

Netcongestie belemmert op dit moment steeds vaker woningbouw en economische ontwikkeling. Ondernemers die willen verduurzamen of uitbreiden en woningbouwprojecten lopen vast doordat het elektriciteitsnet zijn grenzen bereikt, terwijl de vraag naar stroom door de energietransitie blijft groeien. Energie is daarnaast een basisvoorziening voor inwoners en ondernemers die door netcongestie en geopolitieke ontwikkelingen steeds verder onder druk staat. Dit vraagt om structurele keuzes en een meerjarige aanpak. We onderscheiden daarbij drie samenhangende opgaven: het aanpakken van netcongestie met slimme inzet van schaarse capaciteit, de energietransitie met strategische keuzes voor een duurzaam energiesysteem en de warmtetransitie gericht op het aardgasvrij maken van gebouwen. Deze opgaven moeten nadrukkelijk in samenhang worden bezien, omdat maatregelen binnen het ene domein het andere kunnen versterken en versnellen.

Deze opgaven vragen om duidelijke regie en samenwerking. We maken keuzes over opwek, afstemming van vraag en aanbod en de rol van opslag en flexibiliteit, om te voorkomen dat projecten stilvallen en investeringen uitblijven. Daarbij stellen we dat verduurzaming haalbaar, betaalbaar en uitlegbaar moet zijn. Niet alles kan overal of tegelijk; door daar open over te zijn en het gesprek met inwoners en ondernemers, maar ook met de provincie te voeren, werken we aan een betrouwbaar energiesysteem dat past bij de schaal, het landschap en de identiteit van onze gemeente.

Daarom:
- Brengen we de toekomstige energievraag in beeld, gekoppeld aan het groeiscenario richting 2040 en onze ambitie om meer energie-autonomie te bereiken. Dit vormt het fundament voor gerichte keuzes in alle vervolgstappen.
- Blijven we werken aan energiebesparing en efficiëntie, omdat dit de snelste en meest kosteneffectieve manier is om de energievraag structureel te beperken en de druk op het elektriciteitsnet te verlagen.
- Benutten we maximaal het potentieel van zon op dak en aan bestaande bebouwing, voordat we kijken naar opwek in het landschap, met daarbij als voorwaarde dat de ruimte zoveel mogelijk dubbel gebruikt wordt. Dit draagt bij aan lokaal draagvlak en beperkt de ruimtelijke impact.
- Zetten we de gemeente actief in de energietransitie, door zelf te investeren waar dat kan en lokaal eigendom van energiegemeenschappen actief te stimuleren. Publiek en lokaal eigendom vergroten de betrokkenheid van inwoners en zorgen dat opbrengsten lokaal landen.
- Zetten we ons in voor energierechtvaardigheid voor kwetsbare inwoners, bijvoorbeeld door VvE's te ondersteunen bij verduurzaming. Dit zodat iedereen mee kan doen aan de energietransitie.
- Verkennen en stimuleren we opslag en flexibiliteit, zoals thuisbatterijen, slimme netten en energiemanagement, om netcongestie te beperken en duurzame opwek beter te benutten.
- Blijven we werken aan de ontwikkeling van



een duurzaam, betrouwbaar en toekomstbestendig energiesysteem voor Alphen aan den Rijn, dat wonen, werken en economische ontwikkeling mogelijk maakt en tegelijkertijd haalbaar en betaalbaar is. De ontwikkeling van een 150 kV-station in de Barrepolder is daarbij noodzakelijk gezien het belang voor de netcapaciteit.

- Zetten we structureel de door het Rijk beschikbaar gestelde middelen voor de energietransitie in, ook wanneer deze worden overgeheveld naar het Gemeentefonds, zoals de gelden voor Capaciteit Decentrale Overheden Klimaat- en Energiebeleid.
- Wijzen we windturbines met een hoogte van 240 meter af, gezien de impact op landschap en leefomgeving. Grootschalige opwek, via windmolens, is mogelijk alleen onder strikte ruimtelijke en landschappelijke voorwaarden en met oog voor de leefomgeving van inwoners, waarbij landschappelijke kwaliteit en het vrijwaren van kwalitatief hoogwaardige agrarische gronden leidend zijn. Kleinschalige windmolens bij (agrarische) bedrijven blijven mogelijk.
- Gaan we actief het gesprek aan met de provincie over de opwek van windenergie, met als doel duidelijkheid te krijgen over regionale opgaven, ruimtelijke kaders en de belangen van onze gemeente.
- Sluiten we aan bij lopende verkenningen, zoals Small Modular Reactors, om te bezien welke rol zij kunnen spelen in de energietransitie, zonder hier op korte termijn beleidsmatig op vooruit te lopen.
- Kiezen we binnen de warmtetransitie voor een actieve en realistische regierol richting een aardgasvrije gemeente in 2050. We zetten lopende initiatieven voort en ondernemen de eerste stappen om te komen tot de oprichting van een (publiek) warmtebedrijf voor warmtenetten en warmtepompen, met aandacht voor investeringen, betrokkenheid van inwoners en sturing op publiek en lokaal eigendom via energiecoöperaties.

7.2.5 Greenport Boskoop

We zien de Greenport Boskoop als een uniek cluster van economische bedrijvigheid en landschappelijke kwaliteit met toeristische waarde. Al generaties lang vormt de sierteelt een motor voor onze economie, met een sterke internationale concurrentiepositie. Het karakteristieke landschap is van grote waarde voor de ruimtelijke identiteit van het Groene Hart en voor recreatie en leefbaarheid in de regio. Dat maakt de Greenport niet alleen economisch, maar ook maatschappelijk en cultuurhistorisch van grote betekenis.

Deze positie brengt echter ook een verantwoordelijkheid met zich mee. De sector staat voor ingrijpende transities op het gebied van verduurzaming,

onder meer door strengere eisen rond waterkwaliteit, energiegebruik en klimaatadaptatie. Daarnaast vragen ontwikkelingen in logistiek, schaalvergroting en digitalisering om aanpassingsvermogen en investeringen. De combinatie van deze opgaven vraagt om weloverwogen keuzes die de toekomstbestendigheid van de Greenport versterken zonder afbreuk te doen aan haar unieke karakter.

De huisvesting van arbeidsmigranten vraagt om duidelijke kaders en afspraken. Zonder gezamenlijke verantwoordelijkheid kunnen knelpunten ontstaan voor zowel arbeidsmigranten als de leefomgeving. Daarom is beleid nodig dat uitgaat van kwaliteit en een heldere rolverdeling tussen overheid, werkgevers en andere betrokken partijen. Dit draagt bij aan werkbare oplossingen, maatschappelijk draagvlak en een stabiele situatie op de lange termijn. We streven ernaar het aantal internationale werknemers, zoals arbeidsmigranten dat wordt gehuisvest aan te laten sluiten bij het aantal dat werkzaam is binnen onze gemeente.

Daarom:

- Koesteren we de samenwerking met de Stichting Greenport regio Boskoop en organiseren we deze toekomstbestendig en opgavegericht met specifiek aandacht voor:
  - De herstructureringsopgave: met de sector en de provincie kijken naar hoe we om kunnen gaan met grond die niet meer te gebruiken is voor de sierteelt en of bijvoorbeeld uitruil van gronden hier een rol in kan spelen.
  - Het verder ontwikkelen van een robuuste groenblauwe dooradering om de waterkwaliteit te verbeteren en de biodiversiteit te verhogen, waarbij we kijken naar mogelijke extra middelen voor lopende initiatieven als natuurlijke wandbeschoeiing, zoals drijvende vegetaties (kraggen en tillen).
  - Het maken van efficiencyslag in de logistiek om het aantal vervoersbewegingen naar beneden te drukken, inclusief het faciliteren van vrachtwagenparkeren passend bij onze logistieke hubfunctie, waarbij we eerst oplossingen willen bieden voordat we overgaan tot handhaving.
- Ontwikkelen we nieuw beleid voor internationale werknemers, zoals arbeidsmigranten, met nadruk op menswaardige huisvesting, zorgplicht en integratie. Daarbij kijken we naar mogelijkheden om huisvesting zoveel mogelijk bij bedrijven te realiseren en brengen we in kaart welke belemmeringen weggenomen kunnen worden om dat mogelijk te maken. We handhaven actief op illegale kamerverhuur en koppelen dit aan ons woonbeleid.

7.2.6 Recreatie en toerisme en regionale positionering

Recreatie en toerisme zijn belangrijke pijlers voor de economische vitaliteit en leefbaarheid van onze gemeente en versterken tegelijkertijd trots en identiteit. Recreatie en toerisme dragen daarnaast niet alleen bij aan de economie, maar ook aan leefkwaliteit, gezondheid en sociale samenhang. Met het landschap van het Groene Hart, het cultureel erfgoed en de gunstige ligging nabij stedelijke regio's beschikt Alphen aan den Rijn over sterke kwaliteiten. Tegelijk ontbreekt nog een samenhangend en herkenbaar verhaal, waardoor het potentieel onvoldoende wordt benut.

Daarom maken we gerichte keuzes en zetten we in op een scherpere profilering binnen en buiten het Groene Hart. Door te investeren in kwaliteit, bereikbaarheid en programmering streven we naar meer bezoekers, meer bedden, langere verblijfsduur en hogere bestedingen, in samenwerking met het Platform Recreatie en Toerisme (PReT) als onze belangrijkste partner. Zo versterken we de lokale economie én de leefomgeving voor inwoners, met een duidelijke koers naar een toekomstbestendige ontwikkeling van recreatie en toerisme.



Daarom:

- Kiezen we voor het opstellen van een ambitieuze recreatieve en toeristische agenda, met als belangrijke speerpunten meer bedden en camperplaatsen, meer overnachtingen, een betere spreiding van bezoekers en het ontwikkelen van toerisme dat zorgt voor een schonere, groenere en prettigere leefomgeving voor inwoners. We kijken daarbij ook naar mogelijkheden om op termijn te komen tot een vakantiepark dat past bij deze doelstellingen.
- Continueren we onze inzet op de zogeheten ABBA-iconen (Avifauna, Bentwoud, Boskoop, Archeon) en versterken we deze iconen, met daarbij de volgende specifieke aandachtspunten:
  - We gaan met het Archeon en Avifauna in gesprek om te verkennen wat er nodig is om te komen tot een verdere ontwikkeling van deze iconen.
  - We gaan verkennen hoe we het Bentwoud beter kunnen benutten voor onze eigen opgaven op het gebied van sport, bewegen, gezondheid, natuur en recreatie. Daarbij betrekken we de provincie en Staatsbosbeheer, maar ook omwonenden en gebruikers.
  - We gaan een Visie op Water in Boskoop maken, waarin ook vaarwegbeheer aan de orde komt. Specifiek maken we het laatste bruggetje in de Biezen doorvaarbaar.
- Gaan we de mogelijkheden verkennen om te komen tot een World Limes Heritage Centre, waarbij we ons de komende vier jaar richten op het binnenhalen van Europese en Rijksmiddelen.
- Verbeteren we de marketing, toeristische informatievoorziening en benutten we Europese en landelijke middelen, om zo de bekendheid van Alphen aan den Rijn als toeristische trekpleister van formaat te vergroten. Daarbij voeren we een nulmeting uit om te zien hoe bezoekers een bezoek aan onze gemeente nu ervaren en wat er nodig is om de aantrekkelijkheid te vergroten.
- Gaan we het landelijk gebied beter benutten voor recreatie en toerisme, waaronder agrotoerisme, streekbeleving en verblijfsrecreatie. Dit doen we vanuit de

principes van regeneratief toerisme, waarbij recreatie bijdraagt aan leefkwaliteit, natuur en regionale trots.
- Verbeteren we recreatieve fiets-, vaar- en wandelroutes en koppelen deze expliciet aan stad, dorpen en regionale toeristische iconen. Daarbij besteden we nadrukkelijk aandacht aan de bijbehorende faciliteiten zoals ligplaatsen, boothellingen en ondersteunende horeca.

7.2.7 Vitaal buitengebied

Het buitengebied van Alphen aan den Rijn, met dorpskernen, veenweiden, sierteeltgebieden, waterstructuren, natuur en open ruimte, bepaalt in hoge mate de identiteit en aantrekkelijkheid van de gemeente. Tegelijk staat het onder druk door stapelende en soms concurrerende ruimtelijke claims, waardoor behoud alleen niet voldoende is. We zoeken daarom naar een nieuw evenwicht waarin landbouw, natuur en economie elkaar versterken, met keuzes die aansluiten bij de draagkracht van bodem en water en rekening houden met thema's als bodemdaling, biodiversiteit en klimaatverandering.

De agrarische sector is hierbij van grote betekenis, vormt een pijler onder het buitengebied en vervult een belangrijke rol in onze voedselproductie. Alphen aan den Rijn is een gemeente waar het goed boeren is: met ruimte voor ondernemerschap, innovatie en toekomstperspectief. We ondersteunen agrariërs bij de overgang naar een economisch gezonde en ecologisch duurzame bedrijfsvoering en benutten daarbij de innovatiekracht van de sector. Met een gebiedsgerichte aanpak werken we zo aan een toekomstbestendig buitengebied dat bijdraagt aan leefbaarheid, brede welvaart en economische vitaliteit.

Daarom:
- Benutten we kansen uit provinciale en landelijke programma's zoals NOVEX Groene Hart en het Zuid-Hollands Programma Landelijk Gebied en koppelen deze aan ambities rond bodem, water, groen, recreatie en toerisme.
- Herijken en versterken we het programma Buitengewoon Waardevol Buitengebied, gericht op koppeling aan de grotere opgaven op het gebied van water, bodem, biodiversiteit, innovatie en leefbaarheid.
- Continueren we onze inzet in gebiedsprocessen van onszelf, de provincie en het Rijk, waarbij we de uitkomsten van de processen vertalen naar maatregelenpakketten, inclusief meetbare doelen gekoppeld aan doelen op het gebied van klimaat en biodiversiteit.
- Continueren we de inzet van de zogeheten accounthouder agrarische bedrijven, om zo een goede verbinding te houden met de agrarische sector en de bijbehorende belangenorganisaties.
- Kijken we naar mogelijkheden om te investeren in natuurontwikkeling, groenstructuren en klimaatadaptatie, waarbij we verkennen hoe we optimaal gebruik kunnen maken van middelen van Europa en het Rijk.
- Geven we ruimte aan vernieuwende vormen van landbouw zoals voedselbossen en andere vormen van natuurinclusieve landbouw als nieuwe verdienmodellen die bijdragen aan biodiversiteit en klimaatdoelen.
- Gaan we actief aan de slag met het beleid op het gebied van Vrijkomende Agrarische Bebouwing, om agrariërs de ruimte te geven nieuwe functies te ontwikkelen.

8. Financiën en uitvoeringskracht

8.1 Realisme met perspectief

De financiële positie van Alphen aan den Rijn vraagt om hoopvol realisme en duidelijke keuzes. De groei naar 140.000 inwoners in 2040 biedt kansen, maar vraagt ook forse investeringen in voorzieningen, infrastructuur, dienstverlening en leefkwaliteit. Tegelijk staat de financiële ruimte onder druk en neemt de complexiteit van onze opgaven toe. De huidige manier van werken houdt op de lange termijn geen stand; zonder bijsturing dreigt uitholling. Die realiteit erkennen we en we handelen ernaar.

Er is ook reden voor vertrouwen. In de begrotingen 2025 en 2026 zijn al scherpe keuzes gemaakt en is een eerste herstel ingezet. De financiële basis is solide: de schuld is beheersbaar en de solvabiliteit redelijk. Dit biedt ruimte om, met strakke sturing, toe te werken naar structureel financieel evenwicht en ons voor te bereiden op verdere groei. Cruciaal daarbij is beter inzicht in maatschappelijke effecten, investeringen en toekomstige verplichtingen. Waar we nu nog deels sturen met onvolledig zicht, bouwen we stap voor stap aan tijdig en gedeeld inzicht voor raad, college en organisatie, waarbij efficiency en kostenbeheersing, waar mogelijk in lijn met de gestelde doelen, leidend zijn.

Heldere afspraken over het samenspel tussen raad, college en organisatie zijn randvoorwaardelijk. De raad stelt kaders en weegt keuzes af, het college stuurt op samenhang en prioritering en de organisatie vertaalt dit naar realistische en uitvoerbare plannen. Tijdige, volledige en voorspelbare informatievoorziening ondersteunt dit samenspel en vormt de basis voor vertrouwen en grip.

We versterken de ambtelijke organisatie door informatievoorziening, processen en systemen te verbeteren en door te investeren in onze medewerkers. Nieuwe beleids- en investeringsvoorstellen starten met duidelijke startnotities, waarin doelen, kaders, keuzeruimte, financiële effecten en risico's vroeg inzichtelijk zijn. Zo maken we bewuste keuzes aan de voorkant en borgen we samenhang. We organiseren het werk zo dat de organisatie de opgaven beter kan dragen:



met meer gebiedsgericht werken, intensievere samenwerking met inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties en een sterkere verbinding tussen beleid en uitvoering.
Hoopvol realisme betekent dat we erkennen dat niet alles tegelijk kan, en dat juist tijdige en scherpe keuzes ruimte creëren. Door te prioriteren en vooruit te kijken richting 2040 groeien we in balans. Bij grotere opgaven en investeringen werken we met scenario's, zodat alternatieven en consequenties expliciet worden afgewogen en besluiten robuust en uitlegbaar zijn. We blijven investeren in de toekomst van Alphen aan den Rijn, zonder de financiële soliditeit uit het oog te verliezen.

Onze koers is gericht op bijsturen waar nodig en beheren waar het kan. We versterken wat werkt en passen aan wat niet toekomstbestendig is. Groei vindt alleen plaats als deze bijdraagt aan maatschappelijke meerwaarde en brede welvaart én waar organisatie en financiën dit kunnen dragen. Dit vraagt discipline en acceptatie dat niet alles overal tegelijk kan. De periode tot en met 2030 benutten we om gericht bij te sturen en het fundament te versterken, omdat we de tijd daarvoor nodig hebben.

In de komende vier jaar bouwen we aan een stevig fundament voor verantwoord en beheerst groeien. De focus ligt op grip, samenhang en uitvoeringskracht, niet op het toevoegen van nieuwe ambities. We werken toe naar structureel financieel evenwicht, beter zicht op toekomstige verplichtingen en een voorspelbaar meerjarig perspectief, met

> **We versterken Alphen aan den Rijn als economisch vitale en toekomstbestendige gemeente met een helder ruimtelijk-economisch profiel.**

bescherming van voorzieningen die bijdragen aan leefbaarheid en veerkracht. Daartoe hanteren we de volgende uitgangspunten:

- We streven maatschappelijke effecten (op lange termijn) na en sturen op een realistisch(er) uitvoeringsplanning met concrete resultaten en/of mijlpalen (op korte termijn)
- We brengen ambities (wat we willen), de beschikbare financiële middelen en capaciteit (wat we kunnen) duurzaam met elkaar in balans. Daarbij zijn we robuust en wendbaar om de groei van Alphen aan den Rijn naar 140.000 inwoners mogelijk te maken én mee te kunnen bewegen met het ritme van de samenleving
- Inhoudelijke keuzes wegen we integraal af ten opzichte van een duurzaam solide financiële positie
- Een (meerjarige) begroting (4 jaar vooruit) die voldoet aan de voorwaarden van regulier (repressief) toezicht door de provinciaal toezichthouder is de norm. Voor majeure ontwikkelingen kijken we verder vooruit om tijdig financiële ruimte te kunnen maken voor onze lange termijn ambities
- We werken strategisch financieel beleid uit dat aansluit op onze strategisch inhoudelijke koers gericht op het tijdig financieel ruimte maken voor onze lange termijn ambities.

We maken bewuste keuzes in wat de gemeente wel en niet oppakt. Nieuwe ambities worden alleen toegevoegd als deze uitvoerbaar en financieel verantwoord zijn. Dit betekent dat wij waar nodig stoppen, uitstellen of versoberen.
Prioritering vindt plaats op basis van maatschappelijke impact, uitvoerbaarheid en financiële haalbaarheid. We brengen de uitvoering dichter bij de samenleving. Gebieds- en wijkgericht werken krijgt meer gewicht en samenwerking met inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties ontwikkelt zich van inspraak naar partnerschap. De dienstverlening wordt eenvoudiger,



menselijker en toegankelijker, ondersteund door informatiegestuurd werken en verantwoorde digitalisering. Zo bouwen we aan een gemeente die begrijpt wat werkt, keuzes kan uitleggen en ook op de lange termijn in balans blijft groeien. En we in vertrouwen en verbonden met de samenleving blijven.

8.2 Onze keuzes

8.2.1 Naar een hoopvol en realistisch financieel perspectief

Een hoopvol en realistisch financieel perspectief betekent dat we blijven investeren in wat onze gemeente sterker en leefbaarder maakt, terwijl we tegelijkertijd scherp oog houden voor financiële houdbaarheid en uitvoerbaarheid. We kiezen bewust voor ambities die passen binnen onze financiële mogelijkheden en leggen de verbinding tussen inhoud, uitvoering en middelen. Daarbij erkennen we dat financiële ruimte niet vanzelfsprekend is en dat onzekerheden, zoals rijksbeleid, externe prijsontwikkelingen en demografische veranderingen, om discipline en voortschrijdend inzicht vragen. Financiële sturing is daarmee niet alleen een technisch instrument, maar een gezamenlijke verantwoordelijkheid van bestuur, raad en ambtelijke organisatie.

Om dit perspectief waar te maken, werken we met duidelijke financiële spelregels die rust, voorspelbaarheid en transparantie bieden. Deze spelregels helpen ons realistische keuzes te maken, tempo te houden op belangrijke opgaven en tegelijkertijd risico's beheersbaar te houden. Hoopvol, omdat we gericht blijven investeren in de toekomst van onze gemeente. Realistisch, omdat we geen ambities formuleren zonder zicht op dekking, capaciteit en lange termijneffecten.

Daarom:

- Benutten we de komende vier jaar om gericht bij te sturen en het financieel fundament te versterken.
- Hanteren we vaste financiële spelregels die leidend zijn bij alle besluiten, zodat ambities, middelen en uitvoering structureel met elkaar in balans blijven. Daarbij hanteren we de volgende uitgangspunten:
  - Realistisch(er) begroten: Bij het begroten

wordt uitgegaan van reële ramingen. De ramingen worden gebaseerd op toereikende en tijdige informatie over de te verwachten ontwikkeling van de lasten en de baten. Bijvoorbeeld een onderbouwde inschatting van het beroep op een regeling. Daarbij houden we rekening met de werkelijk lasten volgens de laatste jaarrekening, prijs- en volume-ontwikkel én effecten van vastgesteld beleid.

- Gemeentefonds (taak- en overige mutaties): ingeval van (extra) toegekende algemene middelen wordt niet automatisch één op één budget voor hetzelfde bedrag voor de taak geraamd. In de integrale afweging beoordelen we of we op grond van eigen beleid de betreffende taak al uitvoeren en of daarvoor al (toereikend) budget beschikbaar is gesteld.
- Budgettaire discipline bij tussentijdse wijzigingen: we borgen budgettaire discipline. Nieuwe uitgaven voldoen aan het 3xO criterium (onvermijdelijk, onvoorzien en onuitstelbaar). We beoordelen eerst of er (binnen het programma) bestaande budgetten ruimte beschikbaar is voor dekking van nieuwe of hogere uitgaven. Mutaties maken we wel expliciet bij integrale afweegmomenten in de P&C cyclus.

- Spreken we af dat nieuwe beleidsvoorstellen alleen worden voorgelegd als structurele lasten duurzaam en aantoonbaar zijn gedekt, inclusief inzicht in risico's, uitvoeringscapaciteit en meerjarige financiële effecten.
- Zetten we incidentele middelen uitsluitend in voor incidentele doelen en voorkomen we dat tijdelijke meevallers leiden tot structurele verplichtingen.
- Werken we bij majeure ruimtelijke, financiële en maatschappelijke keuzes met meerdere scenario's inclusief financiële en maatschappelijke consequenties. Dit versterkt de kwaliteit van besluitvorming en de rol van de raad.
- Versterken we de monitoring via tussentijdse rapportages, zodat we tijdig kunnen bijsturen als financiële kaders of aannames onder druk komen te staan.



8.2.2 Organisatie van de toekomst

De ambities uit dit coalitieakkoord vragen veel van de ambtelijke organisatie. De opgaven zijn complex, onderling verbonden en vragen om een manier van werken die integraal, uitvoeringsgericht en dicht bij de samenleving staat. Dat betekent dat beleid, uitvoering en financiën vanaf het begin in samenhang worden ontwikkeld en dat keuzes realistisch, navolgbaar en uitvoerbaar zijn. Daarom verminderen we verkokering binnen de organisatie en stimuleren we samenwerking over domeinen heen, met het perspectief van inwoners en partners als uitgangspunt. Daarbij moet de organisatie kunnen prioriteren en faseren, met scherp oog voor wat haalbaar is binnen beschikbare capaciteit en middelen.

Tegelijkertijd vraagt deze koers om een sterke verbinding met inwoners, maatschappelijke partners en andere overheden. Om gemeentelijke belangen effectief te behartigen en kansen optimaal te benutten, is een actieve en professionele inzet op lobby, public affairs en subsidieverwerving noodzakelijk. Zo versterken we niet alleen onze uitvoeringskracht, maar ook onze positie in regionale, provinciale en landelijke netwerken.

Daarom:

- Versterken we de integraliteit binnen de ambtelijke organisatie door gebieds- en opgavegericht werken leidend te maken en domeinoverstijgende samenwerking structureel te organiseren. Dit koppelen we aan de groeistrategie richting 2040.
- Borgen we dat bij nieuwe beleidsvoorstellen expliciet wordt gestuurd op uitvoerbaarheid, fasering en beschikbare capaciteit, zodat ambities haalbaar blijven en beloftes kunnen worden waargemaakt. Dit doen we door te sturen via startnotities.
- Investeren we in de uitvoeringskracht van de organisatie die passend is bij onze ambitie, onder meer door te sturen op voldoende en passende capaciteit, deskundigheidsontwikkeling en een lerende organisatiecultuur. Daarbij geldt dat de omvang van de ambtelijke organisatie aan moet sluiten bij de ambities van de gemeente, waarbij een groei van de organisatie gekoppeld moet zijn aan de groeistrategie.
- Zorgen we ervoor dat we mensen blijven boeien en binden aan onze gemeente. Externe inhuur beperken we waar mogelijk.
- Versterken we onze lobby en public affairs, zodat gemeentelijke belangen vroegtijdig en effectief worden ingebracht bij regio, provincie, het Rijk en Europese netwerken en we beter kunnen inspelen op ontwikkelingen in beleid en financiering.
- Zetten we gericht in op het vergroten van externe financiering door structurele aandacht voor subsidiekansen, inclusief de inzet van een subsidioloog die beleidsdoelen koppelt aan beschikbare regionale, nationale en Europese subsidies.
- Zorgen we voor betere interne samenwerking tussen beleid, financiën, uitvoering en externe betrekkingen, zodat lobby, subsidies en uitvoering elkaar versterken en bijdragen aan het realiseren van de onze ambities.

8.2.3 Samenwerking met inwoners en ondernemers

We staan voor complexe en langdurige opgaven die de draagkracht en invloed van de gemeentelijke organisatie alleen overstijgen. Maatschappelijke veerkracht, economische vitaliteit en sociale samenhang worden in hoge mate bepaald door wat inwoners, ondernemers, verenigingen en maatschappelijke instellingen zelf doen. We zien deze partijen niet slechts als belanghebbenden, maar mede-eigenaren van oplossingen.

Wij organiseren participatie niet alleen zorgvuldig, maar ook tijdig en transparant. Bij grotere besluiten maken wij vooraf duidelijk:

- Waarover inwoners mee kunnen denken.
- Welke keuzes al vaststaan.
- Hoe input wordt meegewogen.
- Hoe terugkoppeling plaatsvindt.

We streven ernaar om inwoners en maatschappelijke partners in een vroeg stadium te betrekken, zodat participatie daadwerkelijk invloed heeft op de richting van beleid.

Traditionele vormen van inspraak en consultatie vinden we daarbij niet altijd toereikend. Inwoners en ondernemers verwachten een overheid die luistert, samenwerkt en duidelijk is over wat wel en niet kan. Dit vraagt om heldere kaders, wederzijds vertrouwen en realistische verwachtingen. Zonder deze randvoorwaarden kunnen participatieprocessen leiden tot teleurstelling, vertraging en afnemend vertrouwen in het bestuur. Samenwerking met inwoners en ondernemers vergt daarom een bewuste houding: van sturen naar uitnodigen, van zenden naar verbinden en van incidentele participatie naar structureel partnerschap.

Daarom:
- Werken we structureel samen met inwoners, ondernemers en maatschappelijke partners bij beleid en uitvoering, vanuit duidelijke rollen en wederzijdse verwachtingen. Daarbij zijn we ook helder en duidelijk als iets niet kan.
- Organiseren we participatie vroegtijdig, zorgvuldig en passend bij het onderwerp, met expliciete aandacht voor inwoners die minder zichtbaar of minder digitaal vaardig zijn, en zorgen we voor goede terugkoppeling.
- Gaan we het participatiekader 'Iedereen aan zet' evalueren en herijken, in lijn met onze wens om nog meer in verbinding te staan met onze inwoners, ondernemers en maatschappelijke partners.
- Verkennen we de mogelijkheden naar nieuwe vormen van participatie en zetten deze in op onderwerpen die zich daarvoor lenen. Daarbij besteden we expliciet aandacht aan het betrekken van jongeren, aangezien zij de toekomst hebben.
- Positioneren we ondernemers en het MKB als partners in gebiedsontwikkeling, dienstverlening en transities en zoeken we actief naar gezamenlijke oplossingen.

8.2.4 Dienstverlening en verminderen van regeldruk

Voor inwoners en ondernemers bepaalt de omgang met de overheid in hoge mate het vertrouwen in de gemeente. Onduidelijke regels, lange procedures en onpersoonlijke communicatie kunnen leiden tot frustratie en afstand, en belemmeren maatschappelijke initiatieven, ondernemerschap en maatwerk. Goede dienstverlening begint daarom bij heldere, begrijpelijke en tijdige communicatie vanuit het perspectief van de gebruiker. Digitale middelen dragen hieraan bij, bijvoorbeeld door betere vindbaarheid van informatie en ondersteuning buiten kantoortijden, terwijl persoonlijk contact essentieel blijft bij complexe of kwetsbare situaties.

We verbeteren onze dienstverlening door processen te vereenvoudigen en innovatie gericht in te zetten. Zo onderzoeken we hoe AI-toepassingen, zoals een chatbot, kunnen bijdragen, in lijn met de nationale digitaliseringsstrategie en met gebruik van bewezen oplossingen. AI wordt ingezet ter ondersteuning waar mogelijk, maar niet ten koste van de menselijke maat waar dat niet kan of wenselijk, binnen een veilig systeem en als ondersteuning van medewerkers. Daarbij versterken we de digitale competenties van de gemeente. Tegelijk creëren we ruimte om te experimenteren en knelpunten te doorbreken, bijvoorbeeld via een gerichte taskforce, en rollen we de digitaliseringsstrategie verder uit met aandacht voor prioritering en financiën.

Om de gemeente dichter bij inwoners te brengen, onderzoeken we de inzet van een mobiel servicepunt dat periodiek de dorpen en wijken bezoekt.

Dit mobiele loket moet inwoners op een laagdrempelige manier toegang bieden tot gemeentelijke dienstverlening, informatie en ondersteuning, dichtbij huis. Daarbij kijken we nadrukkelijk naar voorbeelden uit onze gemeente zoals de Pilot in Koudekerk en andere gemeenten, zoals de succesvolle GO-bus in Goeree-Overflakkee, waar inwoners in de eigen dorpskern terechtkunnen voor gemeentelijke producten, meldingen en persoonlijk contact met de gemeente.

Daarom:
- Vereenvoudigen en verhelderen we regels, procedures en gemeentelijke werkwijzen, met behoud van zorgvuldigheid en rechtsgelijkheid.
- Maken we dienstverlening laagdrempeliger, toegankelijker en begrijpelijker (fysiek én digitaal) met blijvende aandacht voor mensen die minder digitaal vaardig zijn.
- Onderzoeken en benutten we de inzet van AI en digitale ondersteuning als onderdeel van de reguliere bedrijfsvoering, met duidelijke kaders voor veiligheid, transparantie en menselijke maat. Daarbij kijken we ook in hoeverre AI ingezet kan worden om kosten te besparen.
- Geven we professionals meer ruimte voor maatwerk en afwegingen, zodat ondersteuning en vergunningverlening beter aansluiten bij de leefwereld van inwoners en ondernemers.
- Verkennen we een (eventueel digitale) buurtbus met gemeentelijk loket, zodat we met inzet op AI en digitalisering dienstverlening verbeteren én tegelijk inwoners bereiken die (nog) minder digitaal vaardig zijn, ook in de dorpskernen.

8.2.5 Datagedreven en informatiegestuurd werken

De maatschappelijke vraagstukken waarmee Alphen aan den Rijn wordt geconfronteerd zijn complex, onderling verweven en in beweging. Vergrijzing, arbeidsmarktkrapte, sociale ongelijkheid, woningnood en economische transities vragen om scherpe keuzes en langdurige inzet. Het coalitieakkoord stelt dat het maken van deze keuzes niet langer kan plaatsvinden op basis van aannames of losse signalen.

Datagedreven en informatiegestuurd werken helpen om zicht te krijgen op wat er daadwerkelijk gebeurt in wijken, sectoren en doelgroepen. In combinatie met ervaringskennis van professionals en inwoners ontstaat een rijker beeld van oorzaken, trends en effecten van beleid. Nieuwe technologieën, waaronder AI, kunnen deze analyse verdiepen en versnellen, mits zorgvuldig en verantwoord ingezet. We willen de kansen die digitalisering en AI bieden actief benutten, meebewegen in de vaart der volkeren en de ambitie hebben om koploper te zijn. Dat betekent ruimte maken voor experiment, leren en samenwerking, en tegelijkertijd duidelijke keuzes maken over ethiek, privacy en sturing. Zo bouwen we aan het profiel van een gemeente die voorloopt op het gebied van AI, passend bij de schaal en kracht van de gemeente.

Daarom:
- Maken we informatiegestuurd werken leidend bij beleidsvorming, uitvoering en monitoring.
- Zorgen we voor een stevig ethisch kader voor de toepassing van AI en data.
- Bouwen we aan een stevige informatiepositie op wijk- en gebiedsniveau, zodat keuzes beter onderbouwd en gerichter zijn.
- Benutten we data en AI expliciet om te leren en bij te sturen, en niet alleen om te verantwoorden.
- Ontwikkelen we AI en digitale innovatie als onderdeel van de bedrijfsvoering, binnen heldere kaders en met maatschappelijke meerwaarde als uitgangspunt.

Dankwoord

We willen graag onze waardering uitspreken aan iedereen die heeft bijgedragen aan de totstandkoming van dit coalitieakkoord. In de eerste plaats onze samenwerkingspartners, met wie wij in de afgelopen jaren een open en constructieve sfeer hebben gewerkt aan een gezamenlijke koers voor de komende jaren. Juist door een positief-kritische houding, te luisteren en bereid te zijn om over verschillen heen te stappen, is er een akkoord ontstaan dat zowel ambitieus als realistisch is.

Ook willen wij de maatschappelijke organisaties, instellingen en partners bedanken die hun inzichten en zorgen met ons hebben gedeeld, onder andere via vele brieven en gesprekken. Hun betrokkenheid en het aanbod om mee te denken en te werken laat zien hoe groot de verbondenheid is met onze gemeente en heeft ons geholpen om keuzes te maken die beter aansluiten bij wat er leeft in de praktijk. Die samenwerking stopt hier niet; juist in de uitvoering kunnen we elkaar versterken.

Tot slot spreken wij onze waardering uit voor de overige fracties in de raad. Hun betrokkenheid en kritische bijdragen hebben het akkoord sterker gemaakt. Ook als opvattingen uiteenlopen, is het juist die diversiteit aan perspectieven die onze gemeenteraad als geheel verder brengt en bindt. Met dit akkoord ligt er een stevige basis. De komende jaren komt het aan op uitvoering, samenwerking en het blijven voeren van het goede gesprek. Wij hebben er vertrouwen in dat wij, ieder vanuit zijn eigen rol, samen kunnen blijven werken aan het belang van onze inwoners, ondernemers en organisaties.

Tenslotte willen we de ambtelijke organisatie bedanken. Met hun inzet, deskundigheid en betrokkenheid hebben zij het proces ondersteund en inhoudelijk verrijkt. Hun kennis van de praktijk en scherpte in de uitvoering zijn van grote waarde geweest bij het vertalen van ambities naar haalbare keuzes.

Het wethoudersteam

De nieuwe coalitie krijgt een team van zes wethouders. Ervaring, vernieuwing en inhoudelijke spreiding waren daarbij belangrijke kernwoorden. Samen nemen zij verantwoordelijkheid voor de grote opgaven waar Alphen aan den Rijn voor staat: groei richting 140.000 inwoners, woningbouw, leefbaarheid, gezondheid, economie, voorzieningen, financiën en uitvoeringskracht.

Namens Nieuw Elan worden Yvonne Peters-Adrian voorgedragen voor onder meer wonen, bouwen en ruimtelijke ontwikkeling, en Gert-Jan Schotanus voor economie, energietransitie, sport en arbeidsmarkt. Namens CDA worden Relus Breeuwsma voorgedragen voor mobiliteit, landelijk gebied, Greenport, recreatie, toerisme en erfgoed, en Chantal van den Berg voor preventie, volksgezondheid, Wmo, participatie, dorpen en wijken, welzijn en werk en inkomen. Ernst-Jan Straver wordt namens PRO voorgedragen voor financiën, dienstverlening, digitalisering, inkoop, afval, natuur, milieu en dierenwelzijn. Maurits de Vries wordt namens D66 voorgedragen voor jeugd, onderwijs, cultuur, armoedebeleid, kansengelijkheid en inclusie.

Dit nieuwe wethoudersteam wil bovendien werken aan een vernieuwde bestuurscultuur: betrokken, betrouwbaar, open en gericht op uitvoering. Dat doen zij niet alleen, maar samen met de gemeenteraad, de ambtelijke organisatie, inwoners, ondernemers, maatschappelijke organisaties en uitvoeringspartners. De grote maatschappelijke opgaven van Alphen aan den Rijn vragen om samenwerking, vertrouwen en duidelijke keuzes. Vanuit die overtuiging wil het team bouwen aan een bestuursperiode waarin niet de afzonderlijke portefeuilles centraal staan, maar de gezamenlijke verantwoordelijkheid voor de toekomst van de gemeente.



Yvonne Peters-Adrian
(Nieuw Elan)



Gert-Jan Schotanus
(Nieuw Elan)



Relus Breeuwsma
(CDA)



Chantal van den Berg
(CDA)



Ernst-Jan Straver
(PRO)



Maurits de Vries
(D66)

Contact met Gemeente Alphen aan den Rijn

Bezoekadres
Stadhuisplein 1 2405 SH Alphen aan den Rijn

Postadres
Postbus 13 2400 AA Alphen aan den Rijn

Telefoon
+31(0) 172 465 352

Website
www.alphenaandenrijn.nl

E-mail
Gemeente@alphenaandenrijn.nl